

O MEĐUNARODNOJ DJELATNOSTI MOREPLOVACA, TRGOVACA I BRODOVA IZ HERCEG-NOVOG, PERASTA, KOTORA, BUDVE I BARA U POMORSKOJ PRIVREDI DUBROVAČKE REPUBLIKE 1566—1650.

U vanjskopolitičkim državnopravnim odnosima Dubrovačke Republike s novom velikom snažnom silom — Turskom Carevi-
nom — uzima se godina 1526. kao prekretnica. Od tada je dubro-
vačka država u tributarnom odnosu prema Porti — Carigradu.
Ali, iako formalno zavisna, Dubrovačka Republika je stvarno imala
gotovo posve nezavisan položaj samostalne suverene države.¹ Stoga
će ova naša tema biti zanimljiva, a iz nje će se vidjeti odnosi
prvih susjeda dubrovačke države.

Zahvaljujući položaju što ga je dotad stekla, a i drugim po-
voljnim (za dubrovačke državljane) okolnostima, dubrovačka drža-
va je iskoristila opće prilike i tako učvrstila svoj državnopravni
status, svoju slobodu. U drugoj polovici XV i u XVI stoljeću du-
brovački kraj doživljava svoj najjači ekonomski i kulturni procvat.
Tada se dubrovačka trgovačka mornarica broji među najistaknu-
tije svjetske trgovačke flote. Dubrovčani su jedini koji svojom
slobodnom pomorskom zastavom afirmiraju južnoslavensko bro-
darstvo, brodogradnju i nautičko-komercijalnu djelatnost ne samo
na Mediteranu nego i gotovo cijelom ondašnjem pomorskom svijetu
(posebno u Engleskoj i Španjolskoj).

Velika geografska otkrića, stvaranje i otvaranje novih svjet-
skih tržišta u XVI stoljeću, postanak i procvat svjetske pomorske
trgovine uzrok su jačanju proizvodnih snaga u zapadnoevropskim
zemljama koje na nova tržišta plasiraju svoje nove proizvode. Ta
trgovačka revolucija uzrokovala je mnogo promjena i u pomor-
stvu općenito i u međunarodnom brodarstvu. Ponajprije, pomor-
ska se trgovina prenosi sa Mediterana na Atlantski ocean i ubrzo
će trgovačkim velesilama postati zemlje i države na zapadnim
obalama Evrope. U tim krajevima se ubrzanim tempom počinje
razvijati proizvodnja, a u državama (državicama) mediteranskog

¹ Bernard Stulli, Dubrovnik (povijest Dubrovačke Republike), Enciklo-
pedija Jugoslavije (prvo izdanje), Zagreb, 1957.

bazena dolazi do opadanja proizvodne moći što se odražava i na sveukupnom planu društveno-ekonomskih odnosa i kretanja uopće. Ti događaji nisu mimoišli ni ovu našu malu, pomorsku, Dubrovačku Republiku. Ali, nalazeći se — prema geografskoj i tadašnjoj političkoj konfiguraciji — na međi Istoka i Zapada dubrovačka država je znala iskoristiti te novonastale prilike koliko je bilo najviše moguće, a posebno one u istočnom dijelu Sredozemnog mora. Tako, na primjer, od 1535. do 1540. godine Dubrovčani stiču prvenstvo u međunarodnoj moreplovitbi i trgovini u istočnom Mediteranu i u nekim lukama i pristaništima sjevernoafričkih zemalja. U XVI stoljeću Dubrovčani — još i više nego u prethodnom — preuzimaju posredničku trgovinu između zemalja balkanskog zaleđa, Levanta općenito i zapadne Evrope. Istodobno dubrovački trgovački jedrenjaci obavljaju veliki dio opće mediteranske pomorsko-brodarske prijevoznike trgovine u slobodnoj plovidbi — posve neovisni od svoje matične luke? To je stoljeće u kojemu dubrovačka pomorska privreda proživljava svoj najveći uspon. Zahvaljujući vrlo razvijenoj vlastitoj pomorskoj trgovini i dubrovačkom međunarodnom brodarstvu, dubrovačka brodogradnja je bila u stranom svijetu na najvišoj cijeni — kao što nikad dotad nije bila, kao što nikad više neće biti. Bartolomeo Crescentio, najčuveniji i najvažniji povjesničar svjetskog brodarstva, piše u svojoj knjizi *La Nautica Mediterranea* (Roma, 1604), da su Dubrovčani »najbolji i najsposobniji« stručnjaci za gradnju velikih tipova trgovačkih jedrenjaka.² Pantero Pantera, drugi čuveni pomorski pisac, kaže — u svojoj knjizi *L'Armata navale* (Roma, 1614) — da su, s obzirom na gradnju nava i galijuna, »visoko poštovani« brodogradilišni majstori iz Dubrovnika.³

Dubrovački trgovački jedrenjaci bili su izvrsno građeni, pa su dugo odolijevali nasrtajima mora i vjetrova; neki od tih brodova korišteni su po 40 pa i više godina. To se brzo pročulo i dugo pamtilo u tadašnjem pomorskom svijetu, pa se često za odlično građene brodove moglo čuti da su napravljeni »na dubrovački način«. Osim toga, u tadašnjem pomorstvu — osim brodograđevne na visokoj cijeni bila je i naša plovidbena vještina: poznata je npr., »plovidba na dubrovački način«. To posvjedočuju česti zapisi Magistrature »Conservatori del Mare« u Genovi (Archivio di Stano). Te, kao i mnoge druge visoke ocjene o toj dubrovačkoj osnovnoj djelatnosti — o pomorskoj privredi — uvrstile su nas među prve u pomorskom svijetu. Nije nam poznato jesmo li na nekom drugom području postigli takve i tolike rezultate i tako visoke »svjetske« ocjene.⁴

² Josip Luetić, Pomorac i diplomat Vice Bune. Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku, sv. I, Dubrovnik, 1952.

³ Josip Luetić, Dubrovački galijun druge polovice XVI stoljeća. Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku, sv. VI—VII, Dubrovnik, 1959.

⁴ Vilma Borghesi, *Il Mediterraneo tra due rivoluzioni nautiche* (secoli XIV—XVII), Firenze, 1976.

Sesnaesto stoljeće je doba karaka (karakuna), nava i galijuna. U izgradnji i upotrebi trgovačkih galijuna Dubrovčani su — u to doba — bili prvi na svijetu.

U dubrovačkom kraju je sredinom XVI stoljeća bilo više od 250 pomorskih kapetana duge plovidbe. Tada je, u cijeloj dubrovačkoj državi moglo biti oko 5.000 pomoraca, članova brodskih posada. Od 1570. do 1585. godine dubrovačka država je imala malo manje od 200 trgovačkih jedrenjaka izvan jadranske plovidbe s ukupnom veličinom od oko 66.000 tona.⁵

Da bismo bolje spoznali veličinu dubrovačke trgovačke flote u drugoj polovici XVI stoljeća usporedit ćemo je s trgovačkim brodogradnjom velikih mediteranskih država.

Prema pisanju Ruggiera Romano, Mletačka Republika je godine 1567. imala trgovačku flotu od 30.000 tona. Profesor E. Grendi tvrdi da je 1556—1558. godine Genovljanska Republika raspolagala trgovačkim brodogradnjom ukupne nosivosti od 28.000 tona. Nekako u isto doba, kako nas informiraju R. Collin i J. Billoux, najveće francusko mediteransko pomorsko središte — Marseille — posjeduje samo 4.000 tona trgovačkog brodogradnje.⁶

Kada su zatim nadošle godine postupnog opadanja dubrovačke pomorske privrede, mnogi su naši moreplovci odlazili u pomorsku službu izvan domovine i to naročito u Španjolsku. U španjolskoj ekspediciji neslavne ali čuvene »Nepobjedive armade« posebno se istakao Stjepan (Dolisti — Dolistić) Tasovčić, »najpovjerljiviji i najvjerniji« suradnik i savjetnik admirala Medine Sidonije. Uz njega se posebno ističu, u španjolskoj službi, i Đuro Tasovčić i njegovi rodaci.⁷ Inače, dio sastava te »Nepobjedive armade« sačinjavali su dubrovački brodovi sagrađeni u dubrovačkim brodogradilištima i popunjeni dubrovačkim i drugim dalmatinskim posadama. Najveća zasluga što su naši pomorci zauzimali istaknuta i važna mjesta i položaje u španjolskoj ratnoj i trgovčkoj mornarici pripada Petru Ivelji Ohmučeviću iz Slanoga. Petar je u toj mornarici bio na dužnosti i položaju »velikog« admirala.

Početak XVII stoljeća sudjeluju braća Ohmučevići (Juraj, Antun, Nikola, Marko i Andrija) sa svojim brodovima u španjolskoj pomorskoj ekspediciji uz obale Brazila. Nadalje, Ivan Mažibradić, kao admiral-general mora, obavlja dužnost zapovjednika eskadrile oceanskih galijuna. Ugledna su mjesta zauzimali i značajne funkcije obnašali u španjolskoj mornarici i Kristo Martolosić i Tomo Jakovljević. Poslije su Dubrovčani služili i u drugim

⁵ Jorjo Tadić, Organizacija dubrovačkog pomorstva u XVI veku. Istorijski časopis Istorijškog instituta SANU, sv. 1—2, Beograd, 1949.

Stjepan Vekarić, Dubrovačka trgovačka flota 1599. godine. Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku, sv. III, Dubrovnik, 1954.

⁶ Vilma Borghesi, o. c.

⁷ John de Courcy Ireland, Ragusa and the Spanish Armada of 1588. The Mariner's Mirror, Vol. 64, № 3, August, London, 1978.

— ratnim i trgovačkim — stranim mornaricama (Engleske, Venecije, Austrije, Malte, Genove itd.)⁸

Predaleko bi nas odvelo nabrojanja istaknutijih dubrovačkih moreplovaca, ali je zacijelo potrebno i na ovom mjestu barem spomenuti trojicu velikana pomorskog života renesansnog Dubrovnika. Vice Bune nije bio samo vrstan i važan pomorski kapetan već i veliki državni funkcioner u španjolskoj i dubrovačkoj diplomatskoj službi. Ništa manjom brodarskom i nautičko-komercijalnom figurom pomorsko-trgovačkog Dubrovnika ne bijaše ni Vice Stjepović-Skočibuha, koji je duhom i kulturom natkrilio Miha Pracata. Miho Pracat-Pracatović svakako je jedan od najvećih dubrovačkih pomoraca pučana.

Dubrovački su brodari i moreplovci u XVI stoljeću održavali nautičko-trgovačke veze između luka Dubrovačke Republike i pristaništa stranih zemalja. Ali još su i više Dubrovčani prevozili različitu trgovačku robu i putnike između stranih lučkih gradova — boreći se za poslove u međunarodnoj konkurenciji na svjetskom tržištu brodskog prostora. Prof. Vilma Borghesi (Genova) tvrdi da su dubrovački pomorski trgovci, dubrovački brodovlasnici, moreplovci i njihovi brodovi kontrolirali trgovinsku razmjenu između Apulije i Grčke kao i onu između Apulije i dalmatinskih pristaništa i Albanije. Stari prijateljski odnosi između Genove i dubrovačke države tada se i učvršćuju. Genovljani najradije unajmljuju dubrovačke trgovačke jedrenjake, a dubrovački visokokvalificirani pomorci često su bili u sastavu brodskih posada genevljanskog brodovlja. Najvažnija trgovačko-nautička spona, prava »žila kucavica« na liniji Balkan — Apeninski poluotok, koja je išla već stoljećima uhodanom pomorskom rutom Dubrovnik — Ancona, funkcionirala je veoma uspješno. Poslije će Dubrovčanima i Jakinijanima (Markiđanima) pokušati konkurirati Mlečani rutom Split — Venecija, ali kratkotrajno, bez velikog uspjeha i bez ikakve zarade Splicićanima!

Dubrovački trgovački jedrenjaci često poslovno posećuju pristaništa Albanije, Grčke, Bugarske, Turske (a posebno Varnu, Carigrad, Rodosto, Izmir), Sicilije, luke luke Apeninskog poluotoka, Sirije, sjevernoafričke luke, pristaništa španjolskih zemalja, a posebno Cadiz, Lisabon, francuske, flandrijske i engleske luke (posebno Southhampton Margate i London) i mnoga druga mjesta. Koliko su dubrovački trgovački jedrenjaci bili poznati i veoma cijenjeni u lukama Velike Britanije kazuje i činjenica da su ih Englezi prozvali *argosy* (naziv nastao od romanskog naziva za Dubrovnik Ragusa odnosno Aragosa za Engleze). Tako je »dubrovački brod« (*argosy*) postao pojam, kojim se imenovao velik i odlično građen trgovački jedrenjak koji nosi bogate terete. U vezi s tim potrebno je naglasiti da engleskom poznavanju i priznavanju dubrovačkih

⁸ Vinko Foretić, Udio naših ljudi u stranim mornaricama i općim pomorskim zbivanjima kroz stoljeća, Pomorski zbornik Instituta JAZU u Zadru, Zagreb, 1962.

vrijednosti u pomorstvu, a i općenito, nisu pridonijeli samo dubrovački pomorci i njihovi brodovi već i brojni dubrovački veletrgovci i trgovci, koji su, u prvoj polovici XVI stoljeća stalno i veoma uspješno privredno djelovali u Engleskoj (posebno u Londonu).⁹ I još nešto, kad smo se dotakli dubrovačko-engleskih odnosa: s obzirom na odlične englesko-dubrovačke privredne i trgovačke odnose postavlja se pitanje nije li sveukupna dobit koju su Dubrovčani u XVI stoljeću postigli samo u Engleskoj bila značajnija i veća od one koju im je — u to doba — donijela trgovina s Turskom Carevinom.

Trgovačke veze s Azijom pridonijele su osnutku dubrovačke kolonije u Goi (ta se kolonija nazivala »Sao Braz«). Ta trgovina je ponukala Dubrovčane da planiraju prikladniji put za azijske zemlje: napravili su plan za prokop kanala između Sredozemnog i Crvenog mora i već sklapali pogodbu za kopanje (1510. godine), ali se taj plan nije mogao ostvariti.¹⁰

Dubrovačka trgovina — a s njom i pomorska privreda i brodarstvo — u prvoj polovici XVII stoljeća zapala je u osjetnu krizu. Međutim, Dubrovčani su i u novim prilikama svjetske pomorske trgovine nalazili načine da stvaraju povoljnije uvjete za svoju brodarsku i nautičko-trgovačku djelatnost.

Od 1597. do 1604. godine našli smo registrirano samo oko 125 dubrovačkih trgovačkih jedrenjaka izvan jadranske plovidbe, i to uglavnom nava i galijuna. Za godinu 1605. državne brodske pristojbe (od dubrovačkih brodova međunarodnog značaja) plaćalo je 32 nava, 4 male nava, 11 galijuna, 2 mala galijuna i 19 ostalih tipova brodova. Od 1650. do 1667. godine brojno stanje dubrovačke trgovačke mornarice međunarodnog značaja izgledalo je ovako: 26 patača, 20 galijuna, 8 pulaka, 5 nava, 4 fregatuna, 4 tartane, 4 gripa, 2 pinka i jedna urka.

Dubrovačka trgovačka mornarica je i u XVII stoljeću zauzimala vidno mjesto i imala veliko značenje u ekonomici dubrovačke države, a i u bazenu Jadranskog i Sredozemnog mora, pa aktivno sudjeluje u prijevozima različitih tereta međunarodne trgovine. Uspoređujući dubrovačku trgovačku mornaricu s onom grada Venecije, utvrdili smo da je u nekim decenijama XVII stoljeća sveukupno stanje dubrovačkih brodova bilo veće i kvalitetnije od brojnog stanja trgovačke mornarice grada Venecije.¹¹

⁹ Veselin Kostić, *Dubrovnik i Engleska 1300—1650*. Posebna izdanja SANU, Odeljenje jezika i književnosti, vol. 26, Beograd, 1975.

Isti, *The Ragusan Colony in London in Shakespeare's Day*, *Dubrovnik's relations with England* (zbornik), Department of English, Faculty of Philosophy, University of Zagreb, Zagreb, 1977.

¹⁰ Nikola Mirković, *Ragusa and the Portuguese spice trade*, *The Slavonic and East European Review*, Vol. XXI, No 56, March 1943 — American Series II.

¹¹ Josip Luetić, *Brodovlje Dubrovačke Republike XVII stoljeća*, *Grđa za pomorsku povijest Dubrovnika Pomorskog muzeja JAZU u Dubrovniku*, knjiga 3, Dubrovnik, 1964.

Kada smo u najkraćim crtama utvrdili veličinu i međunarodni značaj nautičko-komercijalne djelatnosti dubrovačke države potrebno je upozoriti da se dubrovačka pomorska djelatnost ponajviše odvijala izvan Jadranskog mora. Međutim, u ovom razdoblju dubrovačku brodsko-nautičko-trgovačku transjadransku djelatnost dubrovački pomorski privrednici prepuštaju Korčulanima, Perastanima, Kotoranima, Budvanima, Hvaranima, Splicanima, Trogiranima, Riječanima i drugim našim moreplovcima stranog (ne dubrovačkog) državljanstva. Ti su naši brodari prevozili ponajviše dubrovačku robu koja je velikim dubrovačkim brodovima stizala iz Varne, Carigrada (i obližnjih manjih pristaništa), Rodosta (značajno pomorsko-lučko tržište smješteno na istočnoj obali Mramornog mora), Izmira, Sirije (Tripoli), Egipta (Aleksandrija), grčkih otoka, Valoné, Drača, Shengjina itd. Ta »levantska« trgovačka roba uskladištavala se u Cavtatu, Dubrovniku, Gružu, Zatonu, Lopudu, Slanome i Šipanu. Iz tih se dubrovačkih luka — nakon što bi ta trgovačka roba bila pripremljena za tržište — otpremala ponajviše u luke Puglie, Abruzza, u Anconu i Veneciju. Ali, osim toga, brodari iz Herceg-Novog, Perasta, Kotora, Budve i Bara bili su angažirani i u prijevozu žitarica, ulja (maslinovog), grahorica i druge robe iz albanskih luka i iz pristaništa Puglie i Venecije, za potrebe Dubrovačke Republike, o čemu ćemo govoriti u našem daljem izlaganju. Počinjemo najprije s HERCEG-NOVIM.¹²

Dana 8. srpnja 1602. godine Pero Ivanov, patrolnik, zapovjednik broda tipa fregate, dava je u najam Mustafi Ahmetoviću i društvu da mu se preveze razni teret u Veneciju. Za taj posao trgovac će isplatiti brodaru 50 mletačkih dukata.¹³ Dvije godine poslije toga Ivan Nikolin iz Herceg-Novog osigurao je pošiljku engleskog štifa (kariseja) koja je bila ukrcana u luci Dubrovnik i otpremljena fregatom u Valonu. Iz Valoné je ta fregata dovezla u Dubrovnik drugi teret.¹⁴ Dana 12. lipnja 1604. godine patrolnik Petar Franov iz Herceg-Novog, zapovjednik fregate, s novcem (u Dubrovniku osiguranim) odlazi u Albaniju po žitarice za potrebe Dubrovnika. Taj posao pomorskog osiguranja obavili su: Ilija Andrijin, Pavo Butchi, Rado Sladojević i Miho Rudan.¹⁵ Za nešto manje od godinu dana nakon toga patrolnik Nikola Tripov iz Herceg-Novog osigurao je »tekućie« novac koji je nosio sa sobom svojom fregatom u albanske luke da tamo nakrca fregatu teretom za Dubrovnik. Rado Sladojević i Rado Brailo bili su osiguravatelji toga posla.¹⁶ Dvadeset dana

¹² U zadnjem svesku Boke potpisani je objavio ovu novljansku djelatnost u drugoj polovici XVI stoljeća, a ovim najnovijim radom o tome govori za prvu polovicu XVII stoljeća.

¹³ Historijski arhiv u Dubrovniku (HAD), Noli (nollegiamenti delle navi) e sicurtà (marittima) (Noli), 56—1, svezak 44, f. 33.

¹⁴ HAD, Noli, 56—1, sv. 45, f. 167.

¹⁵ HAD, Noli, 56—1, sv. 45, f. 175v—176.

¹⁶ HAD, Noli, 56—1, sv. 46, f. 87.

poslije toga patrolun Pero Marinov s Pelješca, zapovjednik broda tipa gripa, s imenom »Santa Maria di Sabioncello«, dava ga u najam »Pieru di Florio« (Petru Cvjetkovu) iz Herceg-Novog za prijevoz žitarica. Tom je prilikom iz pristaništa Albanije bilo prevezeno s tim gripom 400 stara žita. Nol — najam za taj prijevoz žita iznosio je 7½ groša za jedan star težine (dubrovačke mjere), a plaćanje je ugovoreno »prazno za puno«.17 U isto vrijeme Nikola Tripov iz Herceg-Novog u Dubrovniku je osigurao 240 dukata upućenih navom »La Speranza« pod zapovjedništvom kapetana Mata Tripova, brata Nikolina. Uz rizik od 4½% prvi upis osiguranja obavili su Paulo Vechi i Nikola Drašković.18 Dana 10. kolovoza 1606. godine Luka Nikolin iz Risna u Dubrovniku je osigurao pošiljku katrana ukrcanu u Risnu, pa je s tom »barkom« prevezena u dubrovačku luku.19 U trećem mjesecu 1609. godine Petar Đurov rečeni Piranese, osigurao je novac koji je predao u dubrovačkoj luci u grip kap. Nikole Tripova iz Herceg-Novog. Za taj novac je kupio teret trgovačke robe u albanskim lukama i dopremio ga u Dubrovnik. Miho Sorkočević i Brnje Jelić upisali su prvo osiguranje toga pothvata.20 A 28. srpnja u dubrovačkom notarijatu bio je nostrificiran ugovor o pomorskom osiguranju u kojem je ostalo zabilježeno da dubrovački trgovci David i Aron Coen (za račun Sabataj i Bonvenista Massa) osiguravaju trgovački jedrenjak tipa berton kapetana Ahmeta Alli iz Herceg-Novog i to za obavljanje nautičko-komercijalnog putovanja iz Valone u luke Boke Kotorske. Prvi upis tog pomorskog osiguranja obavili su ovi dubrovački pomorski privrednici: Frano Vlajki, Benedikt Jelić, Ivan Držić, Jakov Martolosić, a u drugom upisu Jassua Lunel, Andrija Cvjetkov, Simo Zlatarić, Bonino Sassi, Gabriel Cerva-Crijević i drugi. Svi su zajedno upisali iznos od 900 talara.21 Dana 16. prosinca 1625. godine kap. Mato Kristov s Pelješca, zapovjednik galijuna »Santa Maria« dava ga u najam Chorimu Ahmatoviću iz Herceg-Novog, a za putovanje iz albanskih luka u pristaništa Dalmacije.22 Za nešto više od mjesec dana poslije toga Jusuph Allaga Šabanović iz Herceg-Novog u Dubrovniku je sklopio ugovor u kojem stoji zabilježeno da je uzeo u najam grip kap. Venture Filipova Rumuncina, stanovnika Trstenog. Tada se taj dubrovački grip nalazio privezan u četvorovezu u Zatonu. Kap. Ventura je svojim gripom tom herceg-Novoskom trgovcu prevezao 600 stara žita iz Albanije. Za taj posao Šabanović je platio 8½ groša jedan star žita.23 Nadalje, u 1626. godini smo zabilježili i ovo: kap. Battista Beltrami iz Chioggie

17 HAD, Noli, 56—1, sv. 46, f. 95 od 22. IV 1605.

18 HAD, Noli, 56—1, sv. 46, f. 77 od 24. IV 1605.

19 HAD, Noli, 56—1, sv. 47, f. 129.

20 HAD, Noli, 56—1, sv. 49, f. 82v.

21 HAD, Noli, 56—1, sv. 55, f. 44.

22 HAD, Noli, 56—1b, sv. 5, f. 3 i 3v.

23 HAD, Noli, 56—1b, sv. 5 f. 15v.

dao je u najam svoju pedottu (brod) Abdiji Mehmetoviću iz Herceg-Novog koji je s novcem otplovio po žitarice i drugu trgovačku robu u pristaništa Albanije, pa je taj teret prevezao u Dubrovnik.²⁴ Josip Pasquali »orefice« osigurao je (u Dubrovniku) novac koji je u dubrovačkoj luci ukrcao u fregatu kap. Mustafe iz Herceg-Novog. Prvi upisnici tog pomorskog zajma bili su Ivan Sorko-čević i John Daston, Englez, poznati veletrgovac koji je tada stalno djelovao i živio u Dubrovniku.²⁵ Kurt Pirohmatović iz Herceg-Novog osigurao je pošiljku engleskog šofa, kariseje i druge tkanine ukrcaje u dubrovačkoj luci u fregatu kap. Paska Čagljevića (Ciaghlievich). Ta se pošiljka iskrcala u pristaništa Albanije, a tamo se ukrcao novi teret (uglavnom žito), koji je prevezen u Dubrovnik.²⁶ Dubrovčanin kap. Stiepo Dubac, zapovjednik galijuna »Santa Maria di Rosario«, dao je u najam taj svoj brod Ahmetu Hadioviću iz Herceg-Novog i još dvojici njegovih trgovaca. Oni su se u dubrovačkoj luci ukricali na taj brod. Jedan od njih je osim trgovačkog posla obavljao i posao mornara, pa je tako dobio i ono tadašnje mornarsko pravo (kao i ostali članovi te brodske posade) da može ukrcati određeni dio tereta za svoj račun. U Draču su ukricali oko 1.000 stara žitarica. Bali di Haggi Osman iz Albasana osigurao je teret koji se prevozio u Veneciju.²⁷ Kap. Ventura Rimuccini, zapovjednik fregate »Santa Maria del Carmine«, dao je u najam taj brod Mahmutu Hadiagiću iz Herceg-Novog i Stijepu Matkovu »botegar« za putovanje u Albaniju po teret koji će se prevesti u Dubrovnik.²⁸

U 1627. godini obavljani su slijedeći poslovi pomorskog osiguranja u Dubrovniku: Kap. Gregor Dulihatić iz Vrboske s Hvara, zapovjednik svoje fregate, dava je u najam Salihu Šabanoviću iz Herceg-Novog za prijevoz 100 stara žitarica iz Albanije u Dubrovnik.²⁹ Kap. Frano Sulo iz Lopuda, zapovjednik svoje fregate, dao je u najam Mahmutu Hadiagiću iz Herceg-Novog, koji je obavio nautičko-komercijalno putovanje prijevoza raznog tereta iz Albanije u Dubrovnik.³⁰ Kap. Mato Bakarić iz Trpnja, zapovjednik galijuna »Santa Maria di Loreto«, dava taj brod u najam Kurtu Pirohmatoviću iz Herceg-Novog, koji je s njim odjedrio u Albaniju i odatle dopremio teret žitarica za dubrovačke potrebe. U isto vrijeme Dubrovčanin kap. Ivo Đurov Gjuričević, zapovjednik galijuna »Santa Maria di Sabioncello«, obavio je putovanje svojim galijunom iz Dubrovnika u albanske luke i nazad u Dubrovnik.³¹ Ka-

²⁴ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 32v.

²⁵ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 81.

²⁶ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 86v.

²⁷ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 88v i 90.

²⁸ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 100.

²⁹ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 121v.

³⁰ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 122.

³¹ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 141v i 142.

petan Frano Slavić (Dubrovčanin, porijeklom iz Korčule), zapovjednik svoje tartane, dava taj brod u najam Hasanu Ahmatoviću iz Herceg-Novog koji je iz Dubrovnika s tim jedrenjakom odjedrio u Albaniju, tamo ukrcao teret i dopremio ga u Dubrovnik.³² Kap. Pero Stijepov Indiano iz Gruža, zapovjednik tartane »Nostra Signora del Rosario«, dava u najam taj svoj brod Asanu Agi iz Herceg-Novog za slične poslove.³³ Hasan Aga iz Herceg-Novog u Dubrovniku je osigurao novac koji je u dubrovačkoj luci ukrcao u tartanu »Santa Maria del Rosario et San Francesco di Assisi«, koja je bila pod zapovjedništvom kap. Pera Stijepova Indiana iz Gruža, da se preveze teret žitarica iz Albanije u Dubrovnik. Nakon obavljenog putovanja isti je brod uzeo u najam (za slične poslove) Ali Baša iz Drača.³⁴ I na kraju, 1627. godine, kap. Rado Kopšić, zapovjednik galijuna »Santa Maria del Carmine«, dava ga u najam Hođi Duraku iz Herceg-Novog da obavi nautičko-komercijalne poslove prijevoza tereta iz Drača i Shengjina u Dubrovnik.³⁵

U 1628. godini u dubrovačkim notarskim knjigama je zabilježeno da je kap. Dominik Andrijin dao svoju tartanu u najam Hasanu Celebi iz Herceg-Novog za prijevoz žitarica iz Albanije u Dubrovnik,³⁶ a u 1629. ta ista tartana (sada su je imenovali: »La Santissima Annuntziata«) data je u najam Hasanu Agi Pršiniću iz Herceg-Novog koji je prevezao 350 stara žitarica iz Albanije u Dubrovnik.³⁷ Ibrahim Ahmatović je glavni suvlasnik tartane koja je tada bila pod zapovjedništvom kap. Marka Vlahova iz Gruža, a prevozila je teret žitarica iz albanskih pristaništa u dubrovačke luke. Upis pomorskog osiguranja za te poslove obavili su engleski veletrgovci John Daston i William Yat.³⁸

Dana 12. kolovoza 1630. godine dubrovački notarski pisar za pomorsko osiguranje zabilježio je da je Gioseppe di Tomaso Geneovese dao u najam Ivanu Petrovu Ivankovu iz Herceg-Novog (»à Gio. di Pietro Ivancov di Castelnuevo«) pedotinu. S tim je brodom Ivan Ivanković iz Herceg-Novog prevozio žitarice iz Albanije u Dubrovnik. Nol — najam broda za to putovanje Ivanković je platio 13 dukata (tri je dukata isplatio kapetanu u polasku a deset kada je iskrcao teret žita u dubrovačkoj luci).³⁹

U 1634. godini u Dubrovniku su registrirali ovo: Stijepo Dobrohnić i Ahmet Mehmetović iz Herceg-Novog osigurali su novac

³² HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 175.

³³ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 176v.

³⁴ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 184v i 211v.

³⁵ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 239. od 22. XII 1627.

³⁶ HAD. Noli, 56—1b, sv. 6, f. 48v.

³⁷ HAD. Noli, 56—1b, sv. 6, f. 76v.

³⁸ HAD. Noli, 56—1b, sv. 6, f. 73 i 74.

³⁹ HAD. Noli, 56—1b, sv. 6, f. 148.

koji je bio ukrcaan u tartani kap. Frana Natali iz Lopuda. Taj novac je u Albaniji bio pretvoren u žitarice, grahorice i drugu robu koju je dopremljena u Dubrovnik. Vladislav i Nikola Gučetić i Mariu Jeličić bili su osiguravatelji toga posla. Isti Hercegnovljani kasnije su obavili slične poslove s drugim brodom ali za Dalmaciju, Istru i Veneciju.⁴⁰

U 1636. godini kap. Đuro Đuričević dao je u najam svoj galijun »Santa Maria di Sabioncello« Mihajlu Andrijinu iz Herceg-Novog koji je s tim dubrovačkim trgovačkim jedrenjakom odjedrio u albanska pristaništa, tamo nabavio teret žitarica i dopremio ga u Dubrovnik.⁴¹ Također je iste godine i kap. Matko Radov dao u najam svoju tartanu »Santo Gio. Batt.« Ahmetu Celebiju Hadoviću i Mahmutu Celebi Karajusoviću iz Herceg-Novog. Ta se lopudska tartana nalazila usidrena u lopudskoj luci, iz koje su otplovili u Albaniju po žitarice (450 stara) za dubrovačke potrebe.⁴²

Iz 1638. i u 1639. godini zabilježili smo slijedeće: Frano Konjević povjerio je dubrovačkim osiguravateljima svoj novac u njegovoj »barci« koju je uputio iz Risna po teret žitarica. Taj je teret bio namijenjen za potrebe Korčule. Zapovjednik te Konjevićev »barke« (nisam mogao doznati da li je bila dvojarbolna) bio je Jovo (»Giovov«) iz Risna. Pored dubrovačkih osiguravatelja ovaj osiguravajući posao je pomogao i dobro poznati engleski veletrgovac, koji je stalno živio u Dubrovniku, William Halloway.⁴³ Kap. Joko Ivov Mrgudić iz Orebića (Trstenice) s Pelješca, kao suvlasnik i zapovjednik velikog galijuna »Santa Maria del Carmine«, sklopio je u dubrovačkoj notarskoj kancelariji ugovor o najmu svog broda, kojim se obavezao da će Ahmetu Celebi Hadoviću, trgovcu iz Herceg-Novog, dati na raspolaganje skladišta broda u koje će Hadović u albanskim lukama nakrcati najmanje 1.300 stara žitarica i taj teret dopremiti i iskrcati u Dubrovniku. Ugovorom je bilo određeno da će za taj posao Hadović isplatiti kap. Mrgudiću po 7 grošeta za jedan star žita. U tom poslu sudjelovali su i Dubrovčani: Ilija Radman, Frano Vlajki, Đuro Vojnić, Miho Boždari i drugi. Nekoliko mjeseci poslije toga obavljeno je slično putovanje, samo je tom prilikom žito bilo određeno za Dalmaciju, Istru, Hrvatsku, pa sve do Venecije.⁴⁴ Kap. Mato Kr. Fisković, zapovjednik galijuna »Santa Maria di Scarpello«, dao je u najam taj brod Sulimanu Isoviću, Mustaji Celebi Omureviću iz Herceg-Novog za slično putovanje u Albaniju i nazad u Dubrovnik. U tome poslu sudjelovali su Anto Giuliani (zlatar), Stijepo Ohmučević i drugi.⁴⁵ Dana 23. ožujka 1639.

⁴⁰ HAD. Noli, 56—1, sv. 60, f. 40v i 57v od 8. I 1644.

⁴¹ HAD. Noli, 56—1, sv. 59, f. 34v od 6. IX 1636.

⁴² HAD. Noli, 56—1, sv. 59, f. 41.

⁴³ HAD. Noli, 56—1, sv. 59, f. 102.

⁴⁴ HAD. Noli, 56—1, sv. 59, f. 135, 136v, 137, 143v od 21. II 1639.

⁴⁵ HAD. Noli, 56—1, sv. 59, f. 142 od 11. II 1639.

godine Vicko Silojević, zapovjednik galijuna »Santissima Trinita et San Antonio di Padova«, dao je taj brod u najam A. Mehmetoviću iz Herceg-Novog s kojim će u Dubrovnik dopremiti iz Valone 300 miljara »pece dure«. Prvi upis pomorskog osiguranja obavili su Aleksandar Rogačić, William Holloway i drugi.⁴⁶

Od 1640. do 1645. (pored drugih poslova) zabilježili smo i slijedeće dubrovačke pomorsko-osiguravajuće (odnosno ugovorne) poslove, koji se odnose na Herceg-Novi (to nisu svi, sigurno ih je bilo više): Stijepo Dobrohnić, Mihajlo Andrijin rečeni Karogolantović i Ivan Martinov Humičić iz Herceg-Novog unajmili su galijun »Santa Madonna del Rosario« kapetana Marka Ivova Gentila s Pelješca. S tim brodom iz Albanije je dopremljeno u Dubrovnik 1.800 stara žitarica. Nol — najam za taj prijevoz bio je određen po 6½ groša za jedan star. Uz to, kapetan je mogao za svoj račun prevoziti još 100 stara, a svaki drugi član te brodske posade po 30 stara žita.⁴⁷ Istom prilikom S. Dobrohnić i Mihajlo Karaoglavović iz Herceg-Novog osigurali su 1.500 »reali« zlatnih za putovanje s tim galijunom. Upis pomorskog osiguranja obavili su dubrovački pomorski privrednici Marin Jelić, Frano Vlajki, Salamon Maestro i drugi.⁴⁸ Kap. Pero Matijin Milić (Slano), zapovjednik galijuna »La Santissima Madonna del Carmine e San Gio. Batt.«, dao je taj svoj brod u najam A. Mehmetoviću iz Herceg-Novog, i to za račun i po nalogu Mehmeta Bega Chieliaia »del T. Sangiaco di Valona«. U vrijeme potpisivanja ugovora taj je Milićev galijun obavljao lučke operacije u Anconi, pa je odmah iz Ancone odjedrio u Valonu; tamo je ukrcao 300 miljara »pegole dure« i po ugovoru prevezao u Veneciju. Ugovorom je bilo određeno vrijeme krcanja 30 dana a iskrcaja 20 dana. Na ime prevoza za svaki milijar toga tereta isplaćena su 2 zlatna dukata.⁴⁹ Dana 24. ožujka 1645. godine Vice Ivanov(ić) iz Lopuda, patrun broda odnosno »barke« (po svoj prilici bila je dvojarbolna), nosivosti 300 venecijanskih stara, dao je u najam Ahmetu Hađoviću iz Herceg-Novog za prijevoz žitarica iz Albanije za dubrovačke potrebe.⁵⁰

Eto, toliko o moreplovcima, trgovcima i brodovima iz Herceg-Novog, iako smo o toj temi za drugu polovicu XVI stoljeća pisali u zadnjem broju »Boke« (15—16).

U nastavku izlaganja govorit ćemo o PERASTU:

Dana 22. svibnja 1566. godine bilo je obavljeno pomorsko osiguranje (u Dubrovniku) za trgovački jedrenjak tipa brigantina koji je bio pod zapovjedništvom kap. Nikole Koke (Coca) iz Pe-

⁴⁶ HAD, Noli, 56—1, sv. 59, f. 148v i 149v.

⁴⁷ HAD, Noli, 56—1, sv. 59, f. 172 od 6. II 1640.

⁴⁸ HAD, Noli, 56—1, sv. 59, f. 178v.

⁴⁹ HAD, Noli, 56—1, sv. 59, f. 233v, 234v, 236 i 236v.

⁵⁰ HAD, Noli, 56—1, sv. 60, f. 117v.

rasta. Tada je taj peraški brigantin obavio nautičko-komercijalno putovanje iz Dubrovnika u пристаниšte Lanciano (Abruzzo).⁵¹ U 1567. godini u Dubrovniku je zabilježeno: suvlasnik broda Nikola Barbica iz Perasta obavio je osiguranje broda koji je bio pod zapovjedništvom Pera Radova Miobratovića, a za putovanje iz Dubrovnika u Anconu, Dubrovčanin Ivo Načješković i drugi bili su osiguravatelji.⁵² Za nešto manje od godinu dana u Dubrovniku je zaključen ugovor kojim kap. Niko Đurov rečeni Čarlatan («detto Ciarlano»), zapovjednik gripa »San Giorgio«, daje u najam Marinu iz Perasta nastanjenom u Dubrovniku, a za putovanje u Peschici. Taj dubrovački grip je brojio 6 članova brodske momčadi.⁵³ U 1570. god. brigantin patruna Matije Zorzija iz Perasta putuje iz Dubrovnika u Bari i natrag.⁵⁴ A »barka« patruna Đura (Giuro) Nikolina Bratučića iz Perasta putuje iz Dubrovnika u Lanciano.⁵⁵ Dok je u slijedećoj godini kap. Martin iz Perasta, zapovjednik galijuna, prevozio razni teret iz Dubrovnika u Veneciju.⁵⁶ Peraštanin (ali stalni stanovnik Lopuda) kap. Markov Vickov, zapovjednik broda tipa skirac s imenom »Santa Croce«, kada je nakrcao (i kada je u Dubrovniku obavljeno pomorsko osiguranje) odjedrio je iz Lastova (nakrcao je teret slanah srdela) i prevezao ga za Kretu. Upis pomorskog osiguranja iznosio je 1.700 talara uz rizik od 7%.⁵⁷ Vicko Grasso iz Kotora u Dubrovniku je osigurao teret vina ukrcan u Zuljani (Pelješac) i u Trsteniku, a u »barku« zapovjednika Đuriše Janišina («Giuriscia Janiscin») iz Perasta, pa je taj teret Đuriša prevezao u Dubrovnik (pred Lokrumom). Osiguranje su potpisali, uz rizik od 1% (najmanje — jer je obavljen u teritorijalnim, sigurnim vodama dubrovačke države), Nikola Popović, Trojan Cerva — Crijević, Nikola Dimitri i drugi dubrovački trgovci.⁵⁸ Dana 13. travnja 1575. godine kap. Marko Bronza iz Perasta, zapovjednik skiraca (tada je bio usidren u Gružu), dao ga je u najam Vici Tomovu Stjepoviću (najčuvenijem dubrovačkom moreplovcu, kapetanu, brodovlasniku, bankaru, pomorskom privredniku, duhom i kulturom najrenesansnijim Dubrovčaninom). Kap. Bronza mu je iz пристаниšta »Sotto il monte di San Angelo« dopremio u grušku luku teret drvene građe za gradnju broda u Gružu («limone, dua calcesi, l'argano» itd.),⁵⁹ dok je galijun »San Nicolo«, kap. Tripa Ivanova iz Perasta, prevezao teret koža iz dubrovačke luke u Anconu.⁶⁰

⁵¹ HAD. Noli, 56—1, sv. 3, f. 15v.

⁵² HAD. Noli, 56—1, sv. 4, f. 34.

⁵³ HAD. Noli, 56—1, sv. 5, f. 45, 49v (u Barlettu), 51v, 53v.

⁵⁴ HAD. Noli, 56—1b, sv. 1, f. 145v, 152.

⁵⁵ HAD. Noli, 56—1b, sv. 1, f. 152.

⁵⁶ HAD. Noli, 56—1b, sv. 2, f. 115v.

⁵⁷ HAD. Noli, 56—1b, sv. 3, f. 96v.

⁵⁸ HAD. Noli, 56—1, sv. 9, f. 60 od 26, III 1573.

⁵⁹ HAD. Noli, 56—1, sv. 10, f. 155.

⁶⁰ HAD. Noli, 56—1b, sv. 4, f. 293 od 6. XII 1576.

Isti je peraški galijun obavio putovanje Venecija — Dubrovnik. Nava kap. Stijepa Đurova iz Perasta prevozila je kože iz Dubrovnika u Veneciju, a brod patruna Ivana Falkona u Brindisi.⁶¹ Dvije godine kasnije kap. Tripo Petrov Smechia iz Perasta osigurao je svoj grip s danom odlaska iz Boke Kotorske u Rodoni po teret za dubrovačku luku.⁶² Peraški grip »Santa Catherina«, patruna Marka Vickova, obavio je putovanje Puglia — Dubrovnik (prijevoz vina), dok je galijun »Santa Nuntiata«, zapovjednika Mata Lovrova iz Perasta, prevozio teret koža iz Dubrovnika u Veneciju.⁶³ U Dubrovniku se ukrcao osigurani teret u skirac kapetana Nikole Stijepova Silopa (Scilop) iz Perasta, pa se taj teret dopremio i iskrcao u Patrasu; u Lepantu se ukrcao drugi teret koji se otpremio u Veneciju. U tome poslu sudjeluju, pored ostalih, i poznati dubrovački pomorski privrednici: Nikola Gučetić, Miho Bogeti, Miho Vuga i dr.⁶⁴ U 1582. brod »Santa Croce«, kap. Tripa Petrova Smechia iz Perasta, krca teret u Shengjinu za Veneciju.⁶⁵ Slično je putovanje kap. Smechia obavio i u 1583, ali je tada njegov brod bio pod zapovjedništvom kap. Andrije di Pola iz Perasta. Teret iz Rodonija dopremljen je u Dubrovnik.⁶⁶ Dana 6. svibnja 1585. godine navu »Santo Giacomo«, pod zapovjedništvom kap. Pera Stijepova iz Perasta, osigurali su Dubrovčani za vremensko pomorsko osiguranje u trajanju od 6 mjeseci, a uz rizik od 7½% (znači plovidba izvan Jadrana). Na putovanju iz luke Puglie u luku Napoli ta je peraška nava bila zarobljena od dobro naoružanih turskih brodova. Zahvaljujući dubrovačkom pomorskom osiguranju bez problema je obavljena likvidacija pomorske štete. Između ostalih dubrovačkih pomorskih osiguravatelja za ovu perašku navu osigurninu su isplatili i Jero Držić, Pavo Gučetić, Ivo Facenda, Trojan Cerva — Crijević, Anto Medo.⁶⁷ Marko Pavov iz Perasta, stanovnik Dubrovnika, zapovjednik sajete, za račun Rafa Naldinija ukrcao je nad palubom svoga broda 30 konja te ih je prevezao i iskrcao u Barletti, Bariju i u Traniju (u jedno od tih mjesta).⁶⁸ I u 1588. godini Vice Tomov Stjepović uzima u najam galijun »Santa Maria Anontiata« kap. Marka Stijepova iz Perasta, koji mu iz Vieste prevozi u gruško brodogradilište brodograđevno drvo za Vicinu novo-gradnju. Slični posao obavlja i drugi Peraštanin — kap. Marko

⁶¹ HAD. Noli, 56—1b, sv. 4, f. 26v, 31 od 21. I 1576; E. 112v od 24. V 1576; f. 114.

⁶² HAD. Noli, 56—1, sv. 12, f. 104.

⁶³ HAD. Noli, 56—1, sv. 13, f. 10v od 8. VII 1579, i f. 146, 151.

⁶⁴ HAD. Noli, 56—1, sv. 14, f. 72v od 19. IX 1580, i f. 74, 78, 80 i 83 (uz rizik 6%).

⁶⁵ HAD. Noli, 56—1, sv. 15, f. 307.

⁶⁶ HAD. Noli, 56—1, sv. 16, f. 221v—222.

⁶⁷ HAD. Noli, 56—1, sv. 19, f. 83.

⁶⁸ HAD. Noli, 56—1, sv. 22, f. 14v—15.

Nikov Bronza, zap. galijuna »Santa Croce«, koji za Vicin račun prevozi sol iz solana u Barletti u Giulianovu. Za taj posao plaćao mu je 47 carlina po jednom karu soli. Nakon toga posla kap. Bronza je nakrcao drvo za brodogradnju i taj teret prevezao na gruški škar na kojemu se gradio novi Vicin brod.⁶⁶ Na drugom kraju Jadrana, u Albaniji, kreca se u Dubrovniku osigurana vuna u galijun »Santa Croce« kap. Luka Buio (Bujovića) iz Perasta. Taj se teret prevozio u Veneciju, a osiguravatelji su bili dubrovački pomorski privrednici: Frano Gabrieli, Ago Pucić, Miho Sorkočević i drugi.⁶⁷ Zanimljiv je i ovaj poseban slučaj pomorskog osiguranja. Kod dubrovačkih osiguravatelja obavlja osobno osiguranje kap. Stijepo Andrijin Pravudić iz Perasta, zapovjednik (po svoj prilici) svog broda, za putovanje Trani — Bari — Dubrovnik. Ago Pucić, Jeru Držić, Božo Nalješković, Vale Giganti i dr. obavili su osiguranje uz rizik od 3%.⁶⁸ U 1590. kap. Stijepo Moro iz Perasta osigurava (vjerovatno svoj) skirac »Santa Maria di Scarpello« za 6 mjeseci, koji je tada bio pod njegovim zapovjedništvom.⁶⁹ Slično osiguranje je obavio i Tomo Stijepov Ciko (Ziko — Cigo), zapovjednik gripa iz Perasta.⁷⁰

Godine 1591. pisari dubrovačkog pomorskog osiguranja obavili su osiguranje peraških brodova: kap. Stijepo Ivanov(ić), zapovjednik skiraca (za putovanje u Valonu).⁷¹ Kap. Pero Matijin (»di Mattio) iz Perasta, »padrone« marsilijane »Santa Maria di Scarpello«, dao je u najam trgovcu iz Tranija.⁷² Grip kap. Tripa Kokoļje iz Perasta obavio je nautičko-komercijalno putovanje iz Boke Kotorske u luke Puglie a odatle u Dubrovnik. Zane Bolica je u nekom drugom brodu osigurao teret (Trani — Dubrovnik).⁷³ Mato Tripov Bucchia iz Perasta obavio je osobno osiguranje s danom odlaska iz Dubrovnika u Pugliu, a u brodu Nikole Stijepova iz Perasta.⁷⁴

Dana 10. rujna 1593. godine kap. Stijepo Đurov Moro iz Perasta, zapovjednik galijuna »S. Maria di Scarpello« (nosivosti 90 kara — »carra novanta in su«), dava taj brod u najam Božu Nalješkoviću (poznatom dubrovačkom veletrgovcu) za dopremanje tereta iz Albanije.⁷⁵ U 1593. god. galijun »Santa Maria di Scarpello«,

⁶⁶ HAD. Noli, 56—1, sv. 23, f. 27 od 21, III 1588; f. 71 od 18, V 1588; f. 71v—72.

⁶⁷ HAD. Noli, 56—1, sv. 23, f. 189—190.

⁶⁸ HAD. Noli, 56—1, sv. 24, f. 127 od 10, IV 1589, i f. 171 od 6, VI 1589.

⁶⁹ HAD. Noli, 56—1, sv. 25, f. 75v.

⁷⁰ HAD. Noli, 56—1, sv. 26, f. 102v.

⁷¹ HAD. Noli, 56—1, sv. 26, f. 105v.

⁷² HAD. Noli, 56—1, sv. 26, f. 52.

⁷³ HAD. Noli, 56—1, sv. 26, f. 169 od 21, VI 1591. (uz 5%) i f. 182 od 1. VI.

⁷⁴ HAD. Noli, 56—1, sv. 26, f. 179 od 27, VI 1591. (uz 5%).

⁷⁵ HAD. Noli, 56—1, sv. 29, f. 229v.

koji je bio pod zapovjedništvom kap. Vicka Andrića iz Perasta, ukrcao je (u Dubrovniku osiguran), teret vune u Albaniji i preve-
zao u Veneciju. Ago Pucić, Pero Bunić, Anto Gundulić i drugi
dubrovački osiguravatelji obavili su osiguranje za iznos od 2.255
dukata. Ovaj peraški galijun doživio je pomorsku havariju pa su
dubrovački osiguravatelji isplatili osiguranje.⁷⁹ Dubrovački vlaste-
lin Niko Gradić, kao kreditor kap. Tripa P. Smeccchia iz Perasta,
osigurao je navu »Santa Maria di Scarpello« kojom je zapovijedao
kap. Tripo. Vremensko osiguranje u trajanju od 6 mjeseci, uz
rizik od 8% pokazuje da je ova peraška nava obavljala nautičko-
komercijalne zadatke izvan Jadranskog mora.⁸⁰

U 1595. godini je zabilježeno: Marko Nikolin Ivančević iz
Perasta, u ime i za račun Stijepa Đurova Radovanija iz Perasta, te
za račun Tripa Ivanova Markovića iz Perasta, osigurava teret vina
ukrcan u bilo koje pristanište u Pugli a u grip kap. Marka N. Ivan-
čevića i u fregatu patruna Mata Andrijina iz Perasta. Osiguranje
traje sve dok se taj teret vina dopremi i uredno iskrca u dubro-
vačkoj luci ili u nekoj luci u Boki Kotorskoj.⁸¹ Kakav je teret iz
Dubrovnika u Trani prevozio grip kap. Pava Cvjetova iz Perasta
nismo doznali, jer je kap. Pavo tada u Dubrovniku obavio samo
osobno osiguranje.⁸² Kap. Tomo Cigo (Ciko?) iz Perasta, zapovjed-
nik sajete imenom »Santa Maria delle Catene«, boraveći tada pred
dubrovačkom lukom dao je u najam taj brod (po nalogu Fran.
Jac. Tontola iz Barlette) Ivanu Lovrovu, koji je otplovio u Barlettu,
odakle se tom peraškom sajatom prevozila sol u Anconu ili u
marinu Ferrare.⁸³

Ta peraška djelatnost u 1596. izgledala je ovako: Tripo Perov
»detto Smechia« iz Perasta osigurao je navu »Santa Maria di Scar-
pello o' sta Santa Maria di Loreto« koja je bila pod zapovjedništvom
kap. Iva Morgantija. Vremensko osiguranje uz rizik od 8% obav-
ljeno je za 6 mjeseci uz potpisnike-osiguravatelje: Brnje Jelića, Iva
Radašina, Marina Nenka, Iva Klačića, Iva Facende i drugih.⁸⁴ Kap.
Stijepo Đurov Moro iz Perasta, zapovjednik galijuna »Santa Maria
di Scarpello«, ugovorno unajmljuje taj svoj brod turskim trgovci-
ma za prijevoz njihove robe iz dubrovačke luke u Veneciju. I u
ovoj godini Niko Gradić osigurava navu za račun Tripa Petrova
Smechia iz Perasta.⁸⁵ Tada je (prema dubrovačkom osiguranju) ga-
lijun »Santa Maria di Scarpello«, zapovjednika Iva Lukova Bronze
iz Perasta, prevozio sol iz solane u Berletti u Ortonu; galijun kap.

⁷⁹ HAD. Noli, 56—1, sv. 29, f. 272v—273 od 23, X 1593.

⁸⁰ HAD. Noli, 56—1, sv. 30, f. 113v.

⁸¹ HAD. Noli, 56—1, sv. 31, f. 60.

⁸² HAD. Noli, 56—1, sv. 31, f. 22v.

⁸³ HAD. Noli, 56—1, sv. 30, f. 202v od 7. II 1595.

⁸⁴ HAD. Noli, 56—1, sv. 32, f. 238v od 27. siječnja 1596.

⁸⁵ HAD. Noli, 56—1, sv. 34, f. 16 od 12. VII 1596, i f. 68.

Stijepa Đurova Mora prevozio je trgovačku robu turskim trgovcima iz Dubrovnika u Veneciju. Opet se spominje Tripo P. Smechia kao suvlasnik nave »Santa Maria di Loreto ili di Scarpello«, koja je bila (kao i prije) pod zapovjedništvom kap. Iva Morgantija (iz Dubrovnika).⁸⁶ Na povratku iz Venecije u Dubrovniku je ugovoreno i zabilježeno da je kap. S. Đ. Moro iz Perasta, zapovjednik galijuna (tada je bio usidren pred Lokrumom), dao taj brod u namjam Marinu Battitoreu za putovanje u Albaniju i natrag.⁸⁷

U 1597. bio je osiguran Paravicinov galijun pod zapovjedništvom kap. Luka Đurova iz Perasta, koji je s teretom iz Dubrovnika odjedrio u Veneciju.⁸⁸ Brod pod zapovjedništvom kap. Ivana Lukova rečenog Vuković iz Perasta obavio je putovanje: Perast — Rodoni — Shengjin — više pristaništa Dalmacije. Ago Pucić, Marin Radulović, Camillo Camilli (učitelj Diva Frana Gundulića) i drugi bili su upisnici tog pomorskog osiguranja (s ukupnim iznosom od 400 dukata).⁸⁹ Ponovo je kap. S. Moro osigurao svoj galijun za 6 mjeseci uz 8% rizika (dakle, putovao je izvan Jadrana), uz asistenciju Aga Pucića, Izaka Abuafa, Salamonna Cabiglia i dr.⁹⁰ Dana 12. studenog 1598. godine Nikola Petrov osigurava navu »Santa Maria« za račun Tripa Ivanova Markovića iz Perasta, koja je tada bila pod zapovjedništvom kap. Stijepa Martinov(ić)a. Ta je peraška nava bila slobodno procijenjena (radi toga dubrovačkog pomorskog osiguranja) na iznos od 7.000 talara. Osiguranje je obavljeno za period od 6 mjeseci, a uz rizik od 7%. U tome su sudjelovali Ago Pucić, Jero Držić, K. Gučetić.⁹¹

Čini nam se da je 1599. godina bila veoma plodna u pogledu peraško-dubrovačkog poslovanja. Tako je odmah, baš na drugi dan te godine, Pavo Nikov osigurao pošiljku novca koju je u dubrovačkoj luci predao u navu kap. Nikole Kuculovića iz Perasta. Tu je nava nakon toga odjedrila u Veneciju.⁹² Nikola Tripov iz Risna i Marin Kristov iz Perasta predaju osigurani novac u grip kap. Luke Gruice s Pelješca za putovanje u Albaniju.⁹³ Ago Pucić, Vice Grasso, Anto Lesina, Vale Giganti — veoma poznati dubrovački veletrgovci — obavili su pomorsko osiguranje gripa kap. Stijepa Raska iz Perasta koji je odjedrio (tada) iz Boke Kotorske u Albaniju.⁹⁴ Kap. Stijepo Martinov(ić) iz Perasta, zapovjednik nave, ukrcao je u dubrovačkoj luci osiguran teret koji je prevezao i iskr-

⁸⁶ HAD. Noli, 56—1, sv. 33, f. 143v. Noli, sv. 34, f. 16 i f. 68 od 21, VIII.

⁸⁷ HAD. Noli, 56—1, sv. 34, f. 161.

⁸⁸ HAD. Noli, 56—1, sv. 36, f. 62.

⁸⁹ HAD. Noli, 56—1, sv. 36, f. 203v od 12. prosinca 1597.

⁹⁰ HAD. Noli, 56—1, sv. 37, f. 53.

⁹¹ HAD. Noli, 56—1, sv. 38, f. 54.

⁹² HAD. Noli, 56—1, sv. 38, f. 107.

⁹³ HAD. Noli, 56—1, sv. 38, f. 249v.

⁹⁴ HAD. Noli, 56—1, sv. 39, f. 2v, 9.

cao u Veneciji. Upis toga pomorskog zajma u visini od preko 9.000 talara obavili su Vale Sorkočević, Duro Radman, Ivo Mažibradić, Stijepo Mojsić, Andro Longo, Jakov Bendanon, Daniel i Abram Abeatar, Ivo Klačić, Vice Brzica, Camillo Camilli, Mato Građić i drugi dubrovački pomorski privrednici i trgovci.⁹⁵ Slične poslove obavljaju galijun kap. Marka Nikolina Ivančevića i grip Tripa I. Markovića iz Perasta.⁹⁶ Tripo Ivov Marković iz Perasta osigurava galijun »Santa Maria di Loreto«, koji je bio pod zapovjedništvom kap. Luke Buićevića. Tom prilikom je kap. Buić obavio osobno osiguranje za putovanje u Shengjin i Valonu i natrag u Boku Kotorsku.⁹⁷ Marin Vitić iz Perasta osigurao je svoju fregatu koja je tada bila pod zapovjedništvom Dura Matuševića iz Perasta. Osiguranje započinje danom odlaska fregate iz Perasta u Albaniju.⁹⁸ Kap. Augustin Lovrov iz Perasta ukrcio je u dubrovačkoj luci osiguran teret koji je bio određen da se iskrca u Veneciji.⁹⁹

Dana 16. ožujka 1600. godine Salamon Oef za račun Salomona Albale osigurao je teret ukrcan u dubrovačkoj luci u galijun kap. Krista Lovrova Mora iz Perasta. Kap. Moro je galijunom odjedrio u Valonu, dok je galijun kap. Pava Đurov(ića) iz Perasta odjedrio u Drač.¹⁰⁰ Prvih dana 1601. Tripo Ivanov Marković iz Perasta osigurao je svoju navu »Santo Nicolo« koja je bila pod zapovjedništvom kap. Stijepa Ivova Petričevića. Osiguranje je obavljeno za 6 mjeseci uz rizik od 8%. Ago Pucić, Anto Medo, Ivo Mažibradić, Ivo Palmotić, Vice Brzica, Mato Braido, Niko Gučetić i drugi upisali su za to osiguranje iznos od 900 dukata.¹⁰¹ Jedan od najpoznatijih i u ovom radu najviše pominjanih dubrovačkih osiguravatelja Salamon Oef osigurava teret koji se ukrcio u Draču, a u galijun kap. Luke Đurova iz Perasta. Taj se teret prevezao u Veneciju, a ostali osiguravatelji su bili dubrovački trgovci i pomorski privrednici: Ago Pucić, Božo Nalješćević, Nikša Gučetić, Ivo Facenda, Bene Jelić, Izak Abuaf, David Miranda.¹⁰² Evo još nekoliko sličnih poslova obavljenih u 1601. godini: peraški galijun kap. Marka Nikolina iz Perasta uzeli su u najam turski trgovci koji su svoju

⁹⁵ HAD. Noli, 56—1, sv. 39, f. 21v, 23, 29v—30, 27v, 32—34.

⁹⁶ HAD. Noli, 56—1, sv. 39, f. 51v—52.

⁹⁷ HAD. Noli, 56—1, sv. 39, f. 119 od 19. VI 1599.

⁹⁸ HAD. Noli, 56—1, sv. 39, f. 60 od 15. XI (osiguranje uz rizik 5%).

⁹⁹ HAD. Noli, 56—1, sv. 40, f. 165 od 24. siječnja 1600. uz sudjelovanje dubrovačkih trgovaca osiguravatelja: Ago Pucić, Ivo Pini, Mato Radov(ić), Ivo Gledević i dr.

¹⁰⁰ HAD. Noli, 56—1, sv. 40, f. 199v—200, f. 218 od 6. travnja. Pored ostalih i ovi Dubrovčani su bili osiguravatelji: Andro Longo, Ago Pucić, Ivo Lupi, Božo Nalješćević, Salamon Cabiglio, Vale Sorkočević i dr.

¹⁰¹ HAD. Noli, 56—1, sv. 42, f. 10.

¹⁰² HAD. Noli, 56—1, sv. 42, f. 87 i 187.

trgovačku robu (vosak, kože, kordovane i dr.) prevezli u Veneciju.¹⁰³ Na sličan način putuje i grip Luke Falkona koji iz Perasta odlazi krcat teretom u Pugliu a iz Puglie ide u Albaniju. Ivo Tripov za račun Marta Vitića iz Perasta obavlja u Dubrovniku pomorsko osiguranje.¹⁰⁴ Tada je grip Pava Nikolina iz Perasta obavio nautičko-komercijalno putovanje u Rodoni.¹⁰⁵

Dana 24. travnja 1602. godine Nikola Andrijin iz Perasta, zapovjednik skiraca, osigurava novac koji sobom nosi u Pugliu a iz Puglie teret za Boku Kotorsku.¹⁰⁶ Posljednjeg dana mjeseca studenog 1602. Anto Nikov, za račun Đura i Nikole Popovića, osigurava teret vune (219 vreća) koji je bio ukrcan u Albaniji u sajetu kap. Marka Ivova Bujovića iz Perasta, pa je taj teret prevezao u Veneciju. Isto takvo putovanje obavio je i grip. Krista Martinov(ić)a iz Perasta.¹⁰⁷ Dana 19. travnja 1603. Mato Stijepov Moro iz Perasta, kao suvlasnik galijuna »Santa Maria di Sabioncello«, koji je tada bio pod zapovjedništvom kap. Ruska Ivanova, osigurava ga za putovanje iz Dubrovnika u Albaniju (Valonu). Isti kap. Moro osigurava galijun ili navu »Santa Maria di Scarpello« koji je bio pod njegovim zapovjedništvom. Osigurao ga je za 6 mjeseci, a osiguranje je započelo s danom odlaska broda iz Dubrovnika za Napoli ili Reggio po žito »in questo suo primo viaggio«.¹⁰⁸

Sredinom veljače 1604. dubrovački trgovac Rusko Ivanov(ić) osigurao je navu »Santa Maria di Scarpello« za vremensko razdoblje od 6 mjeseci. Jako Martolosić, Andro Longo, Rado Sladojević i drugi bili su potpisnici-osiguravatelji tog pomorskog osiguranja.¹⁰⁹ A Salamon Oel je osigurao za račun Mojsije Na(h)miasa novac upućen iz Dubrovnika u galijun kap. Ivana Bella iz Perasta (iz Dubrovnika je odjedrio za Drač i Shengjin).¹¹⁰ Isti taj veoma poznati dubrovački veletrgovac i ugledni Jevrej iz Dubrovnika (za račun Izaka Pesa) osigurao je teret koža koji je bio ukrcan u Valoni u galijun kap. Pava Đurova iz Perasta. Taj teret je iskrčan u dubrovačkoj luci. Tome osiguranju asistirali su Ago Pucić, Frano Tudizić, Ivo Pieric, Dominik Zlatarić, David Coen, Vice Grasso,

¹⁰³ HAD. Noli, 56—1, sv. 42, f. 171v od 4. lipnja te godine, pa f. 175 od 8. VII 1601. kada su ubilježeni dubrovački osiguravatelji: Ago Pucić, Andro Longo, Abram Lanciano, David Coen i drugi.

¹⁰⁴ HAD. Noli, 56—1, sv. 43, f. 28.

¹⁰⁵ HAD. Noli, 56—1, sv. 43, f. 71, f. 80 od 5. XII. U tim poslovima sudjelovali su: Ago Pucić, Božo Nalješković, Jero Držić, Marin Nenko, Luko Kampšić, Brnje Zuzorić i drugi.

¹⁰⁶ HAD. Noli, 56—1, sv. 43, f. 247.

¹⁰⁷ HAD. Noli, 56—1, sv. 44, f. 106. Miho Sorkočević, Ivo Lupi, Jako Martolosić, Jero Držić, Abram Abenun bili su osiguravatelji, I f. 114.

¹⁰⁸ HAD. Noli, 56—1, sv. 44, f. 189 i svezak 45, f. 21v.

¹⁰⁹ HAD. Noli, 56—1, sv. 45, f. 199v.

¹¹⁰ HAD. Noli, 56—1, sv. 45, f. 94 i 196.

Aron Coen.¹¹¹ Salamon Oef kao kreditor kap. Mata Mora iz Perasta, zapovjednika galijuna, osigurao je taj peraski brod za 6 mjeseci. Osim S. Oefa u tom galijunu kao suvlasnik sudjeluje i Dubrovčanin Rusko Ivanov(ić).¹¹²

Za godinu 1605. smo zabilježili sljedeće: Nikola Petrov(ić), za račun Stijepa Martinov(ića) i braće mu iz Perasta, osigurava teret vina koji se ukrcao u lukama Puglie u skirac kap. Krista Martinov(ića), jednog od rečene braće Martinovića iz Perasta. Taj se teret iskrcao u pristaništima Boke Kotorske, a posebno u Perast. Skoro u isto vrijeme ponovo je u Dubrovniku bila osigurana nava kap. Mata Mora iz Perasta.¹¹³ A u navi kap. M. Mora imali su sudioništvo-vlasništvo Dubrovčani Ivo Radašin i Rusko Ivov Rusko-vić.¹¹⁴ Slično putovanje u Pugliu osigurao je Stijepo Đorđov Palavicino iz Perasta za brod kap. Marka Nikolina iz Perasta.¹¹⁵

U 1606, 1607. i 1608. godini u Dubrovniku su registrirana pomorska osiguranja ovih Peraštana: kap. Mata Mora, kap. Ivana (»nava detta Sokolović«) i skirac kap. Toma Martinovića; u 1620. galijun kap. Gregora Burovića iz Perasta.¹¹⁶ Tri godine nakon toga kap. Krsto Ivanov Petrović iz Perasta galijunom »Santa Maria di Scarpello« prevozi teret voska u Messinu (iz Dubrovnika). Posao pomorskog osiguranja obavilo je 35 Dubrovčana (članovi patricijskih obitelji Gradića, Đorđića, pa Jako Martolosić, Vlaho Vodopić, Rado Sladojević, Vlaho Milovac, Vlaho Brzica, Ivo Veseličić i dr.).¹¹⁷ Tada je i Nikola Andrijin Zmajević iz Perasta osigurao teret koža koje je ukrcao u dubrovačkoj luci u skirac kap. Andrije Markov(ića) iz Perasta.¹¹⁸

»Die Ultimo Decembre 1626«: dubrovački vlastelin i veletrgovac Luko Bunić osigurao je za račun Nikole Zmajevića »detto Milutine« iz Perasta pošiljku novca koji se ukrcao u Boki Kotorskoj u brod Stijepa Matoševića. On je teret žitarica prevezao u Veneciju.¹¹⁹ U toj se godini u Dubrovniku osiguravaju i ovi Peraštani: Miho Ivančić, zapovjednik svog gripa i Stijepo Andričić, zapovjed-

¹¹¹ HAD, Noli, 56—1, sv. 45, f. 192 od 8. VII, f. 193v od 12. VII.

¹¹² HAD, Noli, 56—1, sv. 4, f. 232v od 16. IX i 23. X 1604. Salamon Oef, Ago Pucić, Frano Tudžić, Andro Longo, Zane Testa, Ivo Klačić bili su osiguravatelji.

¹¹³ HAD, Noli, 56—1, sv. 46, f. 93, 100v i 117v. Nikola Petrov(ić), Jako Martolosić i Miho Sorkočević osigurali su taj posao.

¹¹⁴ HAD, Noli, 56—1, sv. 46, f. 119v.

¹¹⁵ HAD, Noli, 56—1, sv. 46, f. 106v. U sv. 48 na f. 244v od 9. VIII 1608. stoji zabilježeno Stijepo Đurov Paravićinović (!) koji je imao tada poslovanje u sajeti »Santa Croce«.

¹¹⁶ HAD, Noli, 56—1, sv. 47, f. 37v od 21. III 1606, svezak 48, f. 139v od 13. X 1607. i f. 227 od 3. VII 1608. i svezak 55, f. 10 od 9. V 1620.

¹¹⁷ HAD, Noli, 56—1, sv. 56, f. 101v.

¹¹⁸ HAD, Noli, 56—1, sv. 56, f. 97v od 1. travnja 1623. Na f. 98 u sličnom arhivskom spisu stoji pogrešno zabilježeno: N. A. Smaelich.

¹¹⁹ HAD, Noli, 56—1b, sv. 5, f. 106v od 31. XII 1626.

nik sajete, a u sličnim poslovima sudjeluje i Nikola Burović iz Perasta.¹²⁰ A u 1627. ponovo je Luko Bunić za račun Nikole Zmajevića (onog istog »detto Milutina«) iz Perasta osigurao pošiljku novca u sajeti kap. Krista Iveljića. A iza toga je kap. Ivo Đurov Gjuričević s Pelješca, zapovjednik galijuna, dao taj svoj brod u najam Kristu Franovu iz Perasta koji je odjedrio po teret žitarica u Albaniju. Taj teret je bio određen za Veneciju.¹²¹ Kakav je to bio mali galijun iz Perasta koji je bio pod zapovjedništvom patruna Sebastijana Palme nisam mogao doznati. Osigurali su ga 19 dubrovačkih osiguravatelja, među kojima su bili: Orsat Cerva — Crijević, Stijepo Gradić, Ivo Sorokočević, Simo Zlatarić i Luko Bunić. I taj mali peraški galijun jedrio je iz Albanije u Veneciju.¹²² Isto tako nisam mogao doznati nešto поближе o Kolovićevoj fregati u kojoj je Nikola Mihov Buchia rečeni Kolović bio (u Dubrovniku) osigurao 200 »Tallari d'oro«. S tim novcem otplovilo se s fregatom u Albaniju po žito koje je dopremljeno u Boku Kotorsku.¹²³

U siječnju 1629. kap. Frano Andričić iz Perasta, zapovjednik galijuna »Santa Maria di Scarpello« (tada se nalazio u Bojani), ugovara (njegov opunomoćenik u Dubrovniku), odnosno dava taj svoj brod u najam Ali Baši iz Drača i Hasanu Dervišu, a za račun Ibrahima Ahmetovića i Hasana Mehmetovića iz Drača, koji će krcati žitarice (pod palubom), te će taj teret prevoziti u Veneciju ili u luke Dalmacije.¹²⁴ U toj je godini Marko Tomov Martinov(ić) glavni suvlasnik galijuna »Santa Maria di Scarpello« (tada se nalazio uz obale Puglie) osigurao taj brod za putovanje iz Puglie u Boku Kotorsku.¹²⁵ A u 1642. zabilježen je ovaj ugovor: Ivo Markov Petrušić iz Perasta dava u najam tartanu »Santa Maria di Scarpello« Mehmet Agi, Mehmet Baši, Memi Oda Baši, Redep Celebiju, trgovcima iz Bara, za prijevoz 35 milijara ulja u Veneciju. Za taj posao angažiran je grip Jera Pavlova iz Lopuda,¹²⁶ jer tartana nije obavila taj plovidbeni zadatak.

U 1653. Stijepo Radov(ić) iz Perasta, patrun tartane, prevozi žitarice iz Barlette u dubrovačku luku. Poslije toga iz Dubrovnika prevozi »generalni teret« u Veneciju.¹²⁷ A u 1658. kap. Vicko Mađarović iz Perasta svojim brodom obavlja neke poslove u Dubrov-

¹²⁰ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 23 od 28. V 1626; f. 44 od 10. VII 1626. i f. 98 od 9. XII 1626.

¹²¹ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 120v od 15. III 1627; f. 137v od 5. VI 1627. i f. 139v—140.

¹²² HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 140v od 5. VI 1627.

¹²³ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 225.

¹²⁴ HAD. Noli, 56—1b, sv. 5, f. 249 od 14. siječnja.

¹²⁵ HAD. Noli, 56—1, sv. 57, f. 177v od 24. srpnja.

¹²⁶ HAD. Noli, 56—1, sv. 59, f. 240v od 18. siječnja. U ugovoru o najmu broda pored ostalih uvjeta stoji da će se u pristaništu Bara krcati 30 dana, da će se pola nola — najma isplatiti do Zadra itd.

¹²⁷ HAD. Noli, 56—1, sv. 61, f. 155v od 6. I i f. 160 od 6. II.

niku.¹²⁸ Dvadeset godina poslije toga Tripo Štukanović iz Perasta osigurao je tartanu »Madonna della Neve« koja je bila pod zapovjedništvom kap. Iva P. Marinovića iz Perasta. Osiguran je i teret koji se prevozio iz Perasta u Brindisi.¹²⁹

Eto, završismo s ovim našim izlaganjima o međunarodnoj djelatnosti moreplovaca, trgovaca i brodova iz Perasta. Iako su to moja usputna proučavanja, te su kao takva nedorečena i nepotpuna, ona su, bez daljnjega, nova i u svakom slučaju kvalitetna i kvantitetna dopuna peraskog brodarstva u razmatranom razdoblju. A sada evo nekoliko podataka o KOTORU.

Veljače mjeseca 1563. godine Benedikt Bolica iz Kotora (boravkom u Firenzi) u Dubrovniku osigurava navu Miha Pracata — jednog od najpoznatijih dubrovačkih (s Lopuda) pomorskih privrednika i svjetskog bankara.¹³⁰ Dana 1. travnja 1564. nava »Santa Maria delle Grazie«, koja je bila pod zapovjedništvom kap. Nikole Nikolina iz Kotora, krca (u Dubrovniku osiguran) teret u Aleksandriji (»d'Egitto«), pa taj teret prevozi u Messinu. A dana 19. kolovoza iste godine Stijepo Radonjić, za račun Lovra Jezusovića, osigurava teret u istoj navi koji je bio ukrcaj u Messini i određen da se iskrca u Aleksandriji.¹³¹ Tada je također osigurao teret (koji se ukrcao u Kotoru) u brigantin Tripa Radova Fornera iz Kotora. Osiguranje je započelo danom odlaska iz Dubrovnika pa do sretnog uplovljenja u pristanište podno Lanciana.¹³² Dana 13. kolovoza bio je osiguran teret ukrcaj u brigantin Daba Butjera iz Kotora koji se prevozio iz Dubrovnika u Lanciano.¹³³ U 1572. dubrovački osiguravatelji su osigurali teret u marsilijani koja je bila pod zapovjedništvom Mata Markova Razgovca iz Kotora (odjedrio je za Anconu).¹³⁴ Dana 14. veljače 1573. Frano Drago iz Kotora osigurava teret vina koji je ukrcao Vicko Leventić iz Kotora u vodama Trstenice (Pelješac), a u brigantin patruna Vicka Leventića. Osiguranje traje sve dok taj kotorski brigantin ne stigne pod Lokrumom, nasuprot Dubrovniku. Uz rizik od 1% (to je najniži rizik jer je plovidbeni zadatak obavljen u teritorijalnim — sigurnim — vodama dubrovačke države) u osiguranju su sudjelovali Pero Nikolin, trgovac iz Sofije, Pero Gioni i dr.¹³⁵ U 1574. kap. Tomo Nikolić iz Kotora, zapovjednik brigantina, osigurava se za 6 mjeseci za putovanje iz Gruža u Pugliu.¹³⁶ U 1582. grip »San Nicolo« koji je pod za-

¹²⁸ HAD, Consilium Rogatorum, 3, svezak 108, f. 167v.

¹²⁹ HAD, Noli, 56—1, sv. 63, f. 134v.

¹³⁰ HAD, Noli, 56—1, sv. 1, f. 29v.

¹³¹ HAD, Noli, 56—1, sv. 1, f. 148 i f. 198v.

¹³² HAD, Noli, 56—1, sv. 1, f. 159 od 28. travnja. Uz rizik od 4% taj su posao osigurali Janko Radov, Trojo Kalošević, Stijepo Gerić, A. Gučetić.

¹³³ HAD, Noli, 56—1, sv. 3, f. 182, 261, 263 i 263v.

¹³⁴ HAD, Noli, 56—1a, sv. 8, f. 132v od 20. kolovoza (56—1a!).

¹³⁵ HAD, Noli, 56—1a, sv. 8, f. 254v.

¹³⁶ HAD, Noli, 56—1, sv. 10, f. 92v.

povjedništvom Zane Nadała iz Kotora obavljao nautičko-komercijalne poslove u Dubrovniku, a zatim odjedrio osiguranim teretom u Veneciju.¹³⁷ Dana 26. travnja 1583. Niko Gućetić je u Dubrovniku osigurao zlatninu, srebrninu i skupocjeni nakit što je ukrcao u dubrovačkoj luci u fregatu patruna Luke Lazara iz Kotora.¹³⁸ Kotoranin Janković osigurao je teret koža koji je u dubrovačkoj luci ukrcao u fregatu kap. Andra Nikolina Usrienca (otpremljen je u Veneciju).¹³⁹ Dana 21. srpnja 1589. Vicko Nikolin Cipra iz Kotora i otac mu Nikola Cipra osiguravaju galium »S. Giovanni« koji je bio pod zapovjedništvom kap. Stijepa Mihova iz Hvara. Godinu dana poslije toga fregata kap. Pava Lazari iz Kotora obavlja nautičko-komercijalno putovanje iz Dubrovnika u Veneciju. Taj posao, uz rizik od 2½%, osiguravaju Ago Pucić, Miho Sorkočević, Jakob Danon i drugi.¹⁴⁰ Poslije toga je kap. Frano Volpe iz Kotora, zapovjednik galijuna »Santa Nuntziata«, prevezio teret vune iz Shengjina u Veneciju. Vice Gleđević & comp., u zajednici sa Agom Pucićem, Nikom Bobaljevićem, Perom Bunićem, Božom Nalješkićem, Nikom Paluncijem i drugima, osiguravaju taj plovidbeno-trgovački posao.¹⁴¹

U 1592. fregata kap. Tripa Giumete iz Kotora, te kotorska fregata kap. Luka, obavili su putovanje iz Venecije u Dubrovnik i iz Kotora u Veneciju.¹⁴² A u 1593. Abram Cusi i Abram Benun za račun nasljednika Abrama Jachie osigurali su teret ukrcao u dubrovačkoj luci u fregatu patruna Iva Sperance iz Kotora. Uz osiguravajuću asistenciju Aga Pucića, Anta Gundulića, Pera Bunića, Iva Somuna, Jakoba Danona i drugih taj se teret otpremio u Veneciju. Taj isti kotorski patrun je u toj godini tu svoju fregatu (koja je brojila 8 članova brodske posade) unajmio Jakobu Passi »Hebreo«, trgovcu, za prijevoz različitog tereta iz Dubrovnika u Veneciju.¹⁴³

Kao i prethodnih, tako i u 1596. godini kotorski brodari i zapovjednici brodova obavljaju slične pomorsko-trgovačke i brodersko-nautičke poslove. To su bili: Vicko Radonić (Radochnich), Božo Ivanov(ić) i Mato Mrvica;¹⁴⁴ u 1598. i 1599: Tomo Gregorov(ić) (Gregorova fregata je tada prevozila »un fangotto di Oppio«),

¹³⁷ HAD. Noli, 56—1, sv. 15, f. 252 od 27. ožujka.

¹³⁸ HAD. Noli, 56—1, sv. 16, f. 203—204.

¹³⁹ HAD. Noli, 56—1, sv. 18, f. 28v.

¹⁴⁰ HAD. Noli, 56—1, sv. 24, f. 197. Slično i u sv. 25, f. 119v od 22. VI 1590. kao i u sv. 27, f. 164 iz 1591.

¹⁴¹ HAD. Noli, 56—1, sv. 25, f. 222.

¹⁴² HAD. Noli, 56—1, sv. 27, f. 184.

¹⁴³ HAD. Noli, 56—1, sv. 29, f. 35v—36 od 23. II, f. 91 od 11. V, f. 91v—92, kada je Izak Abuaf osigurao nakit.

¹⁴⁴ HAD. Noli, 56—1, sv. 33, f. 29v od 26. lipnja (na tome putovanju svratio je u Zadar), I, 59 i sv. 35, f. 249v od 23. VI 1596. U tome poslu sudjelovali su dubrovački pomorski osiguravatelji: Jako Martolosić, Izak Abuaf, Ivo Klasić, Marin Gradić — i f. 251v.

Božo Ivanov(ić) (zapovjednik galijuna »S. Nicolo«), Ivo Lazarov(ić), Vicko Gregorov(ić) i Rafo Ivanov(ić).¹⁴⁵

U 1601. godini zabilježen je veoma intenzivan promet kotorskih brodara i moreplovaca. Tako je Lovro Antov za račun Mata Vlahova iz Beograda osigurao 200 cekina predanih u fregatu patruna Toma Gregorova iz Kotora (za Veneciju); David Coen 125 cekina predao je u fregatu patruna Iva Lazara; isto tako je bio ukrcan novac i u kotorsku fregatu patruna Luke Radova Vuje (Vuie), pa to radi i Ivo Kalendar i za fregatu kap. Iva Sperance iz Kotora, dok je Niko Bobaljević osigurao 475 cekina i to predao u fregatu kap. Mata Mrvice da mu taj kotorski brodar preveze u Veneciju, a na kraju to isto čini i dubrovački veletrgovac Marin Klašić (300 cekina) u fregati kap. Luke Radova. U toj godini glavni dubrovački osiguravatelji ovih kotorskih poslova bili su: Božo Nalješćković, Ivo Lupi, Jero Držić, Marin Gradić, Marin Nenko, Božo Alligretti, Bene Jelić, Vice Grasso, Jakob Danon, Domenik Zlatarić, Ago Pucić, Jakob i Mojsije Bendanon.¹⁴⁶

Drugog dana 1602. u Dubrovniku se ukrcao osiguran novac u fregatu kap. Toma Gregorova iz Kotora (odjedrio u Veneciju), a na kraju toga mjeseca (31. I) Francesco Guerrini također je osigurao novac koji je predao fregati kap. Iva Lazara. Slično je poslovao i kap. Mato Mrvica. Dok je Marin Klašić osigurao, za račun Stijepa Klašića, svežanj zlatnih cekina (1.085 komada) koje je ukrcao u fregatu kap. Luke Radova iz Kotora. Nisam mogao doznati u koje svrhe i za koje trgovačke poslove su dubrovački trgovci i pomorski privrednici taj novac (zlatni) slali u Veneciju.¹⁴⁷ Nadalje, u 1603. kotorska fregata kap. Vicka Gregorova prevozi osiguran teret iz Dubrovnika u Veneciju, a Bartul Borgiani je, za račun Iva Radovanija, osigurao 350 zlatnih »ongari« što je u Dubrovniku bilo ukrcano u kotorsku fregatu kap. Mata Vickova Mrvice (odjedrio u Veneciju). Dana 24. kolovoza 1604. godine knez i vijećnici Dubrovačke Republike obavili su pomorsko osiguranje za 600 »ongari d'oro« ukrcano u kotorsku fregatu kap. Toma Gregorova koji je taj novac sigurno iskrcao u Veneciji.¹⁴⁸ Nadalje, od

¹⁴⁵ HAD. Noli, 56—1, sv. 37, f. 173v od 19. VI. Svezak 38, f. 10 od 10, rujna i f. 119v, 133, 147, 158v. U tim pomorsko-osiguravajućim poslovima sudjelovali su: Jakob Danon, Izak Abuaf, Jero Držić.

¹⁴⁶ HAD. Noli, 56—1, sv. 42, f. 43 od 14. veljače 1601, pa f. 122v, 62, 68v, 156v od 23. V, f. 190v od 19. VI. Svezak 43, f. 4v od 4. VIII, te f. 88v, 89v, 128v. Božo Nalješćković, Ivo Lupi, Jero Držić, Marin Gradić, Marin Nenko, Božo Alligretto, Bene Jelić, Vice Grasso i drugi bili su nosioci tog pomorskog osiguranja.

¹⁴⁷ HAD. Noli, 56—1, sv. 43, f. 148v od 2. siječnja, f. 177, 210v, 178, 180v, 191v, 194. Svezak 44, f. 1 i f. 2.

¹⁴⁸ HAD. Noli, 56—1, sv. 44, f. 150, 158, 179. Svezak 45, f. 35v i 129. U pomorsko-osiguravajućim poslovima sudjeluju Dubrovčani: Niko Drašković, Zane Testa, Pavo Gučetić, Dominik Zlatarić, Izak Abuaf, Marin Radulović, Jero Držić, Vice Grasso, Ivo Palmotić, Ago Pucić, Tomo Gundulić, Niko Gradić i drugi.

1628. do 1654. godine kotorski moreplovci i njihovi brodovi obavljali su različite nautičko-komercijalne i lučko-trgovačke poslove jedreći iz Kotora ili Dubrovnika u Manfredoniju, općenito u prijestaništa Puglie, u Senigalliju i u Veneciju. Oni su prevozili raznovrstan teret, a posebno »skoranze«, razne vrste vune, slani sir, »pegolu sottile«, vosak, svijeće, razne kože i kožice, konje i drugu robu. Taj se teret prevozio sljedećim tipovima kotorskih trgovačkih jedrenjaka: mali grip, fregata i grip; njihovi zapovjednici bili su: Vicko Cifrić, Tripo Leventić, Tripo Zorzi, Ilija Mrvica, Marko Nadalin, Vicko Cipra, Niko Cigala i Ivo Gagrica.¹⁴⁹

Završavajući s izlaganjima o kotorskim moreplovcima i njihovim trgovačkim jedrenjacima u nastavku ćemo nešto reći i o brodarima, njihovim nautičko-komercijalnim poslovima i o brodovima iz BUDVE.

Godine 1566. brigantin patruna Matije Bubića iz Budve prevozio je osiguran teret iz dubrovačke luke u Lanciano (San Vito di Lanciano), a drugi brigantin patruna Krista Markovića iz Budve prevozio je slični teret u Veneciju.¹⁵⁰ A u 1567. brod patruna Miha Stijepova iz Paštrovića (nastanjenog u Manfredoniji) prevozio je teret koža iz Dubrovnika u Barlettu.¹⁵¹ Dana 21. veljače 1568. Ivo Rosi iz Budve, patrun »bark«, koji se tada nalazio usidren u Šipanu osigurava se danom odlaska iz Šipana dok stigne u Bari i Barlettu ili Manfredoniju.¹⁵² Poslije toga obavljen je ugovor (u Dubrovniku) o pomorskom osiguranju kojim Gašpar Bruni iz Ulcinja, za račun Marka Dabri iz Ulcinja, osigurava teret žitarica ukrcan u Ulcinju u brigantin patruna Paskvalina kao i u drugi brigantin patruna Nikole Nikolice (Nicolizza), pa su taj teret prevezli u Veneciju. U tom poslu osiguranja sudjelovali su Tomo i Stijepo Sorkočević, Trojo Kalošević i Ivo Ragnina.¹⁵³ Deset godina kasnije u Dubrovniku je registriran skirac »Santa Maria delle Grazie« kap. Krista Radelje iz Budve, koji je u dubrovačkoj luci ukrcao 2.382 komada koža i prevezao ih u Veneciju. U tome poslu sudjelovali su jevrejski trgovci iz Skoplja i dubrovački trgovci Marin Menčetić, Ago Pucić, Brnje Jelić i drugi.¹⁵⁴ Godinu dana poslije toga kap. Nikola Petrović iz Budve, zapovjednik svoje nave »Santa Maria e San Gio.«, angažiran je u prijevozu tereta vune i druge robe iz Albanije u Veneciju. Takve i slične poslove obavlja i u 1582. godini. U tim poslovima, a posebno oko pomorskog osiguranja, sudjeluju

¹⁴⁹ HAD. Noli, 56—Ib, sv. 5, f. 254v. Svezak 59, f. 62 i 65v, 186v. Svezak 61, f. 153v, 133v, 154, 233 i f. 237v. Brnje Nalješević, Julije Longo, Sabataj Tolentino i drugi dubrovački trgovci bili su osiguravatelji ovim poslovima.

¹⁵⁰ HAD. Noli, 56—I, sv. 3, f. 17 i f. 52 od 2, rujna 1566. godine.

¹⁵¹ HAD. Noli, 56—I, sv. 3, f. 244v.

¹⁵² HAD. Noli, 56—I, sv. 4, f. 64v.

¹⁵³ HAD. Noli, 56—I, sv. 5, f. 26v.

¹⁵⁴ HAD. Noli, 56—I, sv. 12, f. 93v i f. 96. Ovdje se spominju trgovci iz Skoplja.

dubrovački i drugi trgovci i pomorski privrednici: Albert Trombino, Nadalin Testa, braća Cerve — Crijevići, Vice Tomov Stjepović, Frano Sagrojević i mnogi drugi. Prijevoze tereta iz Budve u Dubrovnik i iz Dubrovnika u Albaniju obavljala je »barketa« patruna Frana Ivanova iz Budve.¹⁵⁵ U 1583. godini Rafo Naldin je osigurao pošiljku novca, ukrcanu u Budvi, s kojom je Frano Ivanović odjedrio u Albaniju po teret žitarica za potrebe dubrovačkog stanovništva.¹⁵⁶ Odmah na početku 1585. u dubrovačkoj luci (usidrena pred Lokrumom) nava »Santa Maria della ponta di Budva«, koja je bila pod zapovjedništvom kap. Miha Batiglava, ukrcala je dio tereta — vosak — koji je bio određen da se iskrca u Messini. Šest mjeseci poslije toga obavlja iz Dubrovnika drago putovanje. Posao pomorskog osiguranja (u Dubrovniku) obavljali su najčuvaniji dubrovački pomorski privrednici: Frano Sagri Sagrojević, Vice Stjepović Skočibuha i Jako Martolosić.¹⁵⁷

Dana 24. listopada 1588. Luka Ivanov Moriska iz Paštrovića osigurao je teret vina, koji je bio ukrcan u Paštrovićima u svoj grip, pa je otplovio u Veneciju i tamo ga iskrcao.¹⁵⁸ Drugu vrstu pomorskog prijevoza obavio je 1590. galijun kap. Nikole Medina iz Paštrovića. Kap. Medin je u Dubrovniku osiguranim teretom odjedrio iz dubrovačke luke u albanska pristaništa gdje je ukrcan teret i prevezao ga u Dubrovnik i Veneciju.¹⁵⁹ Dana 8. srpnja 1597. Jako Martolosić Andro Longo, Vice Nenko, Tade Nalješković, Zane Testa, Marin Radulović, Camillo Camilli, najpoznatiji dubrovački pomorski privrednici i veletrgovci, osiguravaju teret (na iznos od 2.950 dukata) koji je bio ukrcan u Dubrovniku u sajetu kap. Ivana Daga iz Paštrovića, s kojim je odjedrio u Veneciju.¹⁶⁰ Dana 7. lipnja 1599. Luka Kampšić, za račun Stijepa Dajci iz Lješa, osigurao je teret drvene građe ukrcane u pristaništu Lješa u grip kap. Dominika Jakše iz Budve.¹⁶¹ S druge strane kap. Marko Dajci (Daici), »padrone« galijuna, dava ga u najam u Budvi dubrovačkom pomorskom privredniku Ivu Facendi za putovanje iz Budve u pristanište Lješa u luku Shengjin da tamo preuzme teret vune i preveze ga u Veneciju.¹⁶²

Godine 1602. je Paskvalin Batuta iz Budve u Dubrovniku osigurao svoj grip koji je tada bio pod zapovjedništvom kap.

¹⁵⁵ HAD, Noli, 56—1, sv. 12, f. 256. Svezak 13, f. 8v od 6. kolovoza 1579. a na f. 22 kap. N. Petković! Svezak 15, f. 209 i 236. Svezak 16, f. 60v.

¹⁵⁶ HAD, Noli, 56—1, sv. 16, f. 16.

¹⁵⁷ HAD, Noli, 56—1, sv. 19, f. 5 od 9. siječnja i f. 126 od 25. VI.

¹⁵⁸ HAD, Noli, 56—1, sv. 23, f. 243v. Osiguravatelji Miho Sorškočević i drugi.

¹⁵⁹ HAD, Noli, 56—1, sv. 25, f. 112v od 18. lipnja. Brnje Jelić, Jako Martolosić i drugi dubrovački trgovci bili su osiguravatelji.

¹⁶⁰ HAD, Noli, 56—1, sv. 36, f. 12, 14, 16, 18 i f. 26 (rizik 4%).

¹⁶¹ HAD, Noli, 56—1, sv. 39, f. 90.

¹⁶² HAD, Noli, 56—1, sv. 42, f. 172v.

Marka Nikoca (Nicoz) iz Budve. Procijenjena vrijednost tog budvanskog gripa iznosila je 300 »ongari d'oro«. Taj budvanski grip je obavljao (prema polici pomorskog osiguranja) nautičko-komercijalna i lučko-pomorska putovanja od Budve do pristaništa Puglie i natrag u Budvu.¹⁶⁵ Nava »Santo Girolamo« kap. Marka Sijepova iz Paštrovića bila je samo vremenski osigurana, uz rizik od 8% (znači plovila je izvan Jadrana).¹⁶⁶ Inače, kap. Marko Stijepov bio je stalni stanovnik Šipana. On je u 1603. osigurao tu navu za 6 mjeseci. U isto vrijeme fregata patruna Luke Markova iz Paštrovića prevozila je razni teret iz Albanije u Dubrovnik.¹⁶⁷

U 1606. godini kap. Đuro Medin iz Paštrovića, zapovjednik fregate plovi iz Budve u Veneciju, a galijun »Santa Maria de Ponta di Budva«, koji je bio pod zapovjedništvom kap. Batiste Belglava (sic!), jedri iz Dubrovnika u Veneciju.¹⁶⁸ I na kraju: dana 25. listopada 1621. berton kap. Stefana Vendemiata s ukrcanim teretom iz Budve je otplovio u Veneciju.¹⁶⁹

U ovom našem razmatranju spomenut ćemo i BAR.

Dana 21. veljače 1564. Miho Volvica osigurao je teret ulja i druge trgovačke robe, koji se ukrcao u Baru, a u brigantin kap. Ivana Antunovića iz Kupara (Župa dubrovačka), pa je taj teret bio prevezen u dubrovačku luku.¹⁷⁰ Pet godina poslije toga Đorđe Alatović iz Bara osigurao je teret koji je bio uskladišten u brigantin patruna Stijepa Marinova Kovačića (»Ragugea«).¹⁷¹ Taj isti Đorđe 1570. osigurao je teret ulja, koji je ukrcao u Baru u brigantin istog S. M. Kovačića, i prevezao ga u Dubrovnik.¹⁷² Nadalje, u 1571. Baldo Godin iz Bara osigurava teret ulja što ga je ukrcao »Padre Damiano Godino« iz Bara u brigantin kap. Anta Pavičića iz Župe (dubrovačke), pa je taj teret prevezen u Dubrovnik.¹⁷³ Ponovo je i u 1571. Luko Alatović iz Bara za svoj račun osigurao teret ulja koji je bio ukrcan u Baru i otpremljen brodom u Dubrovnik. To su uz 3% rizika osigurali Frano Sorkočević, Kleme i Sigismund Gučetić, Marin Bucignoli i drugi.¹⁷⁴

Dana 22. prosinca 1582. godine knez i njegovi vijećnici u njihovoj notarskoj kancelariji službeno su registrirali ugovor o

¹⁶⁵ HAD, Noli, 56—1, sv. 43, f. 239. Jako Martolosić, Božo Nalješković, Ivo Generini i drugi Dubrovčani bili su osiguravatelji.

¹⁶⁶ HAD, Noli, 56—1, sv. 44, f. 55 od 9. kolovoza.

¹⁶⁷ HAD, Noli, 56—1, sv. 44, f. 10 od 9. VIII 1603. i f. 14v od 23. VIII.

¹⁶⁸ HAD, Noli, 56—1, sv. 47, f. 18, od 11. veljače i f. 50v od 18. travnja.

¹⁶⁹ HAD, Noli, 56—1, sv. 55, f. 259v.

¹⁷⁰ HAD, Noli, 56—1, sv. 1, f. 124v.

¹⁷¹ HAD, Noli, 56—1, sv. 6, f. 152v.

¹⁷² HAD, Noli, 56—1a, sv. 6, f. 152v. Između ostalih i ovi Dubrovčani bili su osiguravatelji: Frano Lučić, Vice Brzica, Trojo Kalošević.

¹⁷³ HAD, Noli, 56—1b, sv. 2, f. 1 od 24. ožujka.

¹⁷⁴ HAD, Noli, 56—1b, sv. 2 od 3. studenog 1571. godine.

pomorskom osiguranju kojim osiguravaju vrijednost tereta ulja koji je ukrcao Nikola Boljinović («alla Spiaggia di Antivari») u Baru, u jedan ili više brodova, te je to bilo prevezeno i sigurno iskrcano u dubrovačkoj luci. To su uz 2% rizika osigurali 60 dubrovačkih osiguravatelja (za iznos od 3.500 dukata), a među njima je bilo i nekoliko članova dubrovačkih patricijskih obitelji: Bunića, Gradića, Gučetića, Cerva — Crijevića, Gundulića, Getaldića i dr.¹⁷³

Baranin veletrgovac Luka Alatović bavio se i ovakvim poslovima: on je u Dubrovniku osigurao pošiljku engleskih štofova i kariseja koje je u Londonu ukrcao Dubrovčanin veletrgovac Niko Gučetić. Ta je pošiljka bila osigurana za putovanje London — Hamburg (kopnom) — Venecija (morem) — Dubrovnik.¹⁷⁴

Dana 12. siječnja 1596. godine Frano Đivanov iz Kupara, patron »barke« (dvojarbojne), odjedrio je iz Župe svojim brodom nakrcanim sa 8 praznih bačava u pristanište Bar u kojem će nakrcati ulje i dopremiti ga za potrebe dubrovačkog stanovništva.¹⁷⁵

Početak veljače 1599. Ivo Facenda je za račun Nikole Boriša (Borisc) u Baru osigurao 84 vreće fine levantske vune koju je u Shengjiniu krcao Frano Crateo u galijun »Santa Maria di Scarpello« kap. Marka Stijepov(ić)a iz Perasta i to prevezao u Veneciju. Osim za Boriša osiguravalo se i za račun Mata Ruzzi iz Bara.¹⁷⁶

I na kraju još nešto o Baru. U prvom mjesecu 1630. godine kap. Pero Milić iz Kručice (Slano), zapovjednik svoje fregate »San Giovanni«, koja je tada bila usidrena u luci Jonsko blizu Slanoga, dava taj svoj brod u najam Nikoli de Lupo iz Bara u ime i za račun Nema Odabaši, Alidajbabi, Agi Kurtu, Muli Sarahu i Redep Ibrahimovu iz Bara. Oni će iz pristaništa u Baru prevoziti u Dubrovnik 200 barjela ulja.¹⁷⁷

•

Dakle, na kraju smo ovog našeg novog izlaganja, jer smo postavljene zadatke izvršili. Utvrdili smo zacijelo dosta novina o međunarodnoj-lučko-trgovačkoj i nautičko-komercijalnoj brodarškoj djelatnosti moreplovaca, trgovaca i trgovačkih jedrenjaka iz Herceg-Novog, Perasta, Kotora, Budve i Bara, a posebno njihovo sudjelovanje u pomorskoj privredi Dubrovačke Republike. Za to saznanje treba zahvaliti brižljivim zapisima, odličnoj višestoljetnoj organizaciji svjetskog glasa, uzornog pomorsko-trgovačkog i nautičko-brodskog i lučkog ukrcajno-iskrcajnog osiguranja u dubrova-

¹⁷³ HAD. Noli, 56—1, sv. 16, f. 118v—119, 131, a na f. 134v knez i njegovo vijeće šalju novac u Bar da im Nikola Boljinović nabavi ulja.

¹⁷⁴ HAD. Noli, 56—1, sv. 16, f. 224v—225.

¹⁷⁵ HAD. Noli, 56—1, sv. 32, f. 206.

¹⁷⁶ HAD. Noli, 56—1, sv. 38, f. 157 i 158v.

¹⁷⁷ HAD. Noli, 56—1b, sv. 6, f. 134.

čkoj državi. A to nadaleko čuveno dubrovačko pomorsko osiguranje davalo je najpouzdaniju sigurnost i materijalnu garanciju uspješnog pomorsko-nautičko-brodskog i lučkog poslovanja, bilo to u dubrovačkim ili bilo kojim stranim lukama i u bilo kojim plovidbenim, u polici osiguranja označenim, vodama. Naravno, dubrovački osiguravatelji ovih poslova imali su zapažene materijalne koristi. Međutim, u slučaju havarija ili totalnog gubitka broda ili tereta dubrovački osiguravatelji promptno su isplaćivali oštećenima osigurninu. Iza te ustanove pomorsko-brodskog osiguranja stajao je vrlo iskusni ljudski faktor i kapital Dubrovčana, i trgovaca i privrednika, koji su stalno živjeli i komercijalno djelovali u dubrovačkoj državi.

Dosad sam objavio nekoliko ovakvih i sličnih radova u kojima sam utvrdio da su (osim Dubrovčana) i ostali naši pomorci sudjelovali u pomorskoj privredi Dubrovačke Republike. Iako još nisam zaokružio ovu vrstu istraživanja, ipak i sa ovim dosadašnjim rezultatima pokušao sam prikazati kako je pomorska privreda, a u prvom redu pomorsko brodarenje, bilo ono u kojem se pripremalo, barem i manjim dijelom, zajedništvo naših naroda.¹⁷⁸

¹⁷⁸ Josip Luetić, Bokeljski pomorci u službi na dubrovačkim brodovima u 18. stoljeću. Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru, Kotor, 1955.

J. Luetić, Prilozi za povijest pomorstva Istre, Rijeke i Hrvatskog primorja. Jadranski zbornik (Rijeka), sv. 1, 1956. i sv. 2, 1957, te časopis Pomorstvo, br. 2, Rijeka, 1956.

J. Luetić, Prilozi za pomorsku povijest južnog Jadrana u XVIII stoljeću. Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru, sv. VII, 1958.

J. Luetić, Prilozi za pomorsku povijest srednjeg Jadrana. Ljetopis JAZU, knjiga 63, Zagreb, 1959.

J. Luetić, O pomorstvu Dubrovačke Republike u XVIII stoljeću. Građa za pomorsku povijest Dubrovnika, knjiga 2. Pomorskog muzeja JAZU u Dubrovniku, Dubrovnik, 1959. (posebno od 87. do 93. str.)

J. Luetić, Havarije bokeljskih brodova u spisima Pomorskog konzulata Dubrovačke Republike od 1626. do 1811. godine. Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru, sv. XX, Kotor, 1972.

J. Luetić, O pomorsko-trgovačkim vezama Boke i Dubrovačke Republike. Zbornik — monografija »12 vjekova Bokeljske mornarice«, Beograd, 1972.

J. Luetić, Hercegovci — kvalificirani pomorci zaposleni na jedrenjima Dubrovačke Republike u 18. i 19. stoljeću. Zbornik Tribunia, Zavičajni muzej Trebinje, sv. 1, Trebinje, 1975.

J. Luetić, Naši pomorci stranog državljanstva članovi posada jedrenjaka Dubrovačke Republike. Anali Zavoda za povijesne znanosti IC JAZU u Dubrovniku, sv. XVII, Dubrovnik, 1979.

J. Luetić, Prilog brodarstva Cresa i Lošinja pomorstvu Dubrovačke Republike XVIII i XIX stoljeća. Zbornik Pomorstvo Lošinja i Cresa, Mali Lošinj, 1980.

J. Luetić, Kapetan Gregor Cotić jedan od najistaknutijih slovenskih moreplovaca XVIII stoljeća. Časopis Naše more, Dubrovnik, 1980, str. 136—138.

J. Luetić, Dio hvarske međunarodne trgovačke mornarice u drugoj polovici XVI stoljeća. *Časopis Dubrovnik*, br. 6, str. 123—128, Dubrovnik, 1983.

J. Luetić, Međunarodno brodarstvo i nautičko-komercijalna djelatnost moreplovaca i jedrenjaka iz Korčule u drugoj polovici XVI stoljeća. *Časopis Naše more*, br. 5, str. 187—194, Dubrovnik, 1983.

J. Luetić, Iz međunarodne nautičko-trgovačke i lučke djelatnosti luke na Neretvi u drugoj polovici XVI stoljeća. *Časopis Hercegovina*, Mostar, 1983.

J. Luetić, Iz međunarodne djelatnosti hercegovačkih i bosanskih trgovaca u nautičko-brodarskoj i lučko-trgovačkoj privredi Dubrovačke Republike 1570—1670. *Časopis Hercegovina*, Mostar, 1984.

J. Luetić, Iz nautičko-komercijalne djelatnosti pomoraca i brodova iz Splita, Trogira, Šibenika, Zadra, Rijeke i o Uskocima u drugoj polovici XVI stoljeća. *Časopis Zadarska revija*, Zadar, 1984.

S u m m a r y

ON INTERNATIONAL ACTIVITIES OF SEAMEN, MERCHANTS AND VESSELS OF HERCEG-NOVI, PERAST, KOTOR, BUDVA, AND BAR IN THE MARITIME ECONOMY OF THE REPUBLIC OF DUBROVNIK

Josip LUETIĆ

The author of this paper Dr Josip Luetić the head of the History Institute of the Yugoslav Academy of Science and Arts in Dubrovnik has stated a significant number of facts about international port and trade, and maritime commercial shipping activities of the seamen, merchants and cargo sailing ships, from Herceg-Novi, Perast, Kotor, Budva and Bar. At the same time he also presented their active participation in the maritime economy of the Republic of Dubrovnik. This was enabled by the careful recordkeeping in the centuries old organization of the world known model maritime trade and port loading and unloading insurance system of the state of Dubrovnik. Merchants, their business, shipowners and their ships from our southernmost naval and coastal centres were insured in Dubrovnik. The widely known insurance company of Dubrovnik provided the most reliable safety and material guarantee of successful business. This naval shipping insurance company was supported both by its experienced staff and the capital of Dubrovnik business and the tradesmen who permanently lived in Dubrovnik.

This paper is a new contribution to the presentation of maritime trade and particularly sailing as means of preparation for the cooperation of our peoples.

Jacobus I. G. Regis Britanniae Franciae et Hiberniae Rex
Magnifico seu Excellentissimo viri ac Eminenti viri Rectori
et Senatui Illustrissimae Reipublicae Ragusinae amicis suis
charissimis Salutem et felicitatem.

Magnifico seu Excellentissimo viri amici charissimi.

Quae hucusque tam sine mercatoribus videlicet Longinissimis subditis
vostri Excellentissimi, doli et fraude Legationis Anglicanae, res esse
reclamatae et Perennis in Sicilia elapsae obliuiscite vobis iudicari
vobis vobis post longa actionis vexationem hanc secum actum
exercent, quod hactenus aliquam partem mercium recuperaverint
Alia quae non vobis deservit querela non ab alio vobis licet
Regibus mercatoribus quae si ex parte contentione nasci sit, petimus
de vobis reuerentia naturae discretio et voluntaria et vobis in
iudicio vobis fiat, quod Perennis iudicium definitum fuit.
Sed alia de vobis est actio, intercedere licet, ne ratiocinatio isthac
subdito vobis, quod Perennis alibi vobis accidit, sed iustitia
et humanitati eam vobis admittimus nentiam, quam vobis non
excessu, et vobis negotiorum pacis fiducia: vobis vobis
commendamus fauere procuratore hujus negotii vobis honestos
Thomam Stonier et Joannem Daston quos mercatorum vobis
iustitiam Ragusinae habere. In florere utriusque commercia, et
neutri vobis vobis et nos Illustrissima vobis Reipublica
quaes semper vobis semper felicem vobis, vobis vobis
vobis vobis et vobis officia.

Dat. e. Regis nostrae. A. V. A.
xxij. Febr. A. 1621.

Jacobus I.

Dopis Jakova I. kralja Velike Britanije, upućen 1621, vladi Dubrovačke Republike a u vezi spora između dubrovačkog i engleskih (T. Stonier i J. Daston) pomorskih trgovaca. Original se nalazi u Historijskom arhivu u Dubrovniku.

- Die viij Julij 1664 -

Il Maresciallo di Bro è buon viaggio guadagno, e saluato ad H. Cap.
Marco Landini, ammannato da e concesso a noi la sua Polacca
nostra da darsi del Regno, del nat. capitano d'istancia
in otto mesi di Napoli, con Regna, con dotali, d'anni, con eg-
gros, e con sufficiente a' de mammari, et con l'esperanza a
navigare, e gli si concede su grado al Capitano Giuseppe di Saverio
del Regno Veneto, e stipulante l'infante reggio, e d'anni,
e con altri, modi, et obblighi in questa via è -

Il d. Capitan Giuseppe promise, e si obbliga di consegnare e dare
al d. R. Saverio nuovo il carico della sua Polacca di reggio, e di
fornire in ogni lingua del regno postina Venetia; et quale
carico, riceuuto che l'habbia promise allo Cap. Saverio, e
partire di qua a Bro facendo con questo buon tempo, et
andarsene a duosse a Venetia, et con consegnarlo, e
scandarlo con conditionato grido al guadagno, et in carfo
mida delle polacce di carico, a d'anni Saverio della mercante
della Ducia in d'anni di d'anni, et a d'anni, per lui, per il
atto del quale carico si d'anni Saverio che sia come si sopra, et
Cap. Giuseppe promise, e si obbliga con questo, et con l'atto
ma di far dare, e pagare a ven. al d. Capitan Saverio promise.
Tutto questo conuenuto conueno di J. B. e altri, et d'anni, et
opposizione, e contradictione, e d'anni, et conueno il d. Cap. Saverio
per sua parte nel disarcamento di giorni dieci conueno.
Questo tra la detta parte d'istancia, e conuenuto, che in
caso che mancasse il d. Cap. Giuseppe di dare il nat. carico in
due settimane alla detta Polacca, che il d. Capitan Saverio
si sia tenuto d'effettuare più, e nel resto, in caso che non
di anni, o andar a caricare la d. sua Polacca come si fareva

Faksimil upisa ugovora o najmu pulake kap. Marka Krstelja koju unajmljuje kapetanu Jozu Matovu iz Risna za prijevoz tereta (sigurno putnika) iz Dubrovnika u Veneciju (iskreat će teret na Rivi dei Schiavoni).

HAD, Noli 56 — I, sv. 63, f. 6 iz 1664.

Il nome di Dio ben venga, e liberando l'Anima
 Matteo Gjuriilo da Kotora, si affueva e
 uenit' esse affuevit, e uenit' alla uenit' di
 donari che dal m'p'ati affuevit. Sarsi dichiarata
 in et sopra. Donari che manda in Albania
 con la custodia non fa. S. S. di Padova
 patronage di Prua. Triparte di Marco
 Megliar di Kotora come pure uenit' esse
 affuevit in et sopra il corpo della J. A.
 Tartana il detto dal di giorno et hora
 che partono il J. A. Prua. Triparte S. in J. A.
 Tartana dal Porto di Kotora, e uenit' a banco
 che arriua in Albania, e f'atto il tempo che
 e' trattenuto nel paese. Viaggio in Albania. Prua.
 J. A. Prua. Triparte e uenit' esse affuevit
 dal m'p'ati affuevit, e uenit' alla uenit'
 uenit' di donari che da m'p'ati. Sarsi dichiarata in
 et sopra le mercanti che saranno con esse
 sotto la J. A. Tartana in Albania in et sopra
 la J. A. Tartana dal di giorno et hora
 che saranno uenite, e che partono la detta
 Tartana e uenit' a banco che le mercanti
 s'unt' e la Tartana arriua in Albania senza
 danno alcuno, e questo affuevit. Li fu
 l'ord. e licenza de m'p'ati a et sopra.

Mato Gjuriilo iz Kotora osigurava novac koji šalje u Albaniju u tartani
 »S. Antonio di Padova« patrona-zapovjednika Tripa Markova Skaljara
 iz Kotora. Ujedno osigurava i tartanu za putovanje iz Kotora u Albaniju
 i dolaskom u Hvar.

Polizza di tre a buon viaggio, quadrago, et alme...
 loca a ammansa g'nohens ette abstraxen g'noh g'noh...
 quadrata di den. laq'le d'egl'infat' ettemat' p'adit'...
 d'egl'infat' (singonens di cera laq'le d'egl'infat'...
 di Moysi d'ora de Haion p'act' d'ing' a d'ing'...
 il d'ello, p'act' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing'...
 d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing'...
 abstraxen dal d'ing' d'ing' d'ing' d'ing'...
 a tanto de a buon salua' ammansa p'act' d'ing'...
 tena d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing'...
 ordine, d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing'...
 ette abstraxen da ogni d'ing' d'ing' d'ing'...
 g'noh in nave, d'ing' d'ing' d'ing' d'ing'...
 d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing'...
 lung' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing'...
 ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing'...
 d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing' d'ing'...

Jo. Pietro di Michl. Scavignas ad d'ing' d'ing' d'ing'	100
Jo. Stefano di d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	200
Jo. Luca di d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	200
Jo. Luca di d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	200
Jo. Secondo di d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	200
Jo. Luca di d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	100
Jo. Carlo di d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	300
Jo. Eugenio di d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	200
Jo. Simone di d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	200
Jo. Bragis di d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	100
Jo. Bragis di d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	100
Jo. Simonino di d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	250
Jo. d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	200
Jo. d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	50
Jo. d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	50
Jo. d'ing' d'ing' d'ing' ad d'ing' d'ing' d'ing'	300
2350	

Faksimil dokumenta kojim su dubrovački pomorski osiguravatelji Petar Zamanja, Luko Gučetić, Simo Getaldić, Izak Lima, Izrael Franco i drugi osigurali (za iznos od 2.350 dukata) teret voska koji je bio ukrcan u Dubrovniku u fregatu patruna-zapovjednika tog broda iz Kotora. Teret je bio prevezen u Veneciju.